

Onormal blödning från livmodern

Utredning och behandling, SFOG riktlinjer hysterektomi

Sophia Ehrström

Delregisteransvarig hysterektomi på benign indikation GynOp

Användarmöte 220401

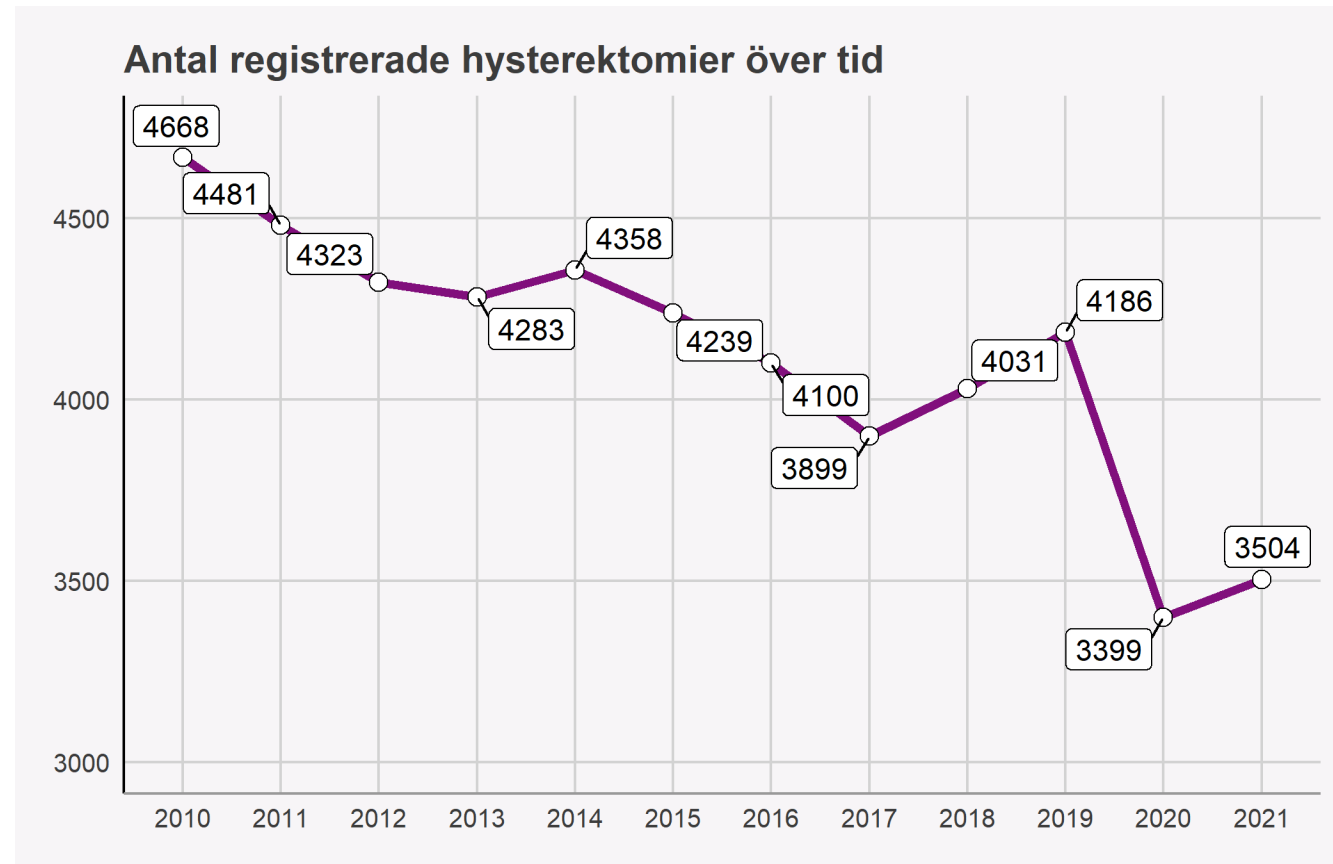
Underlag för presentationen

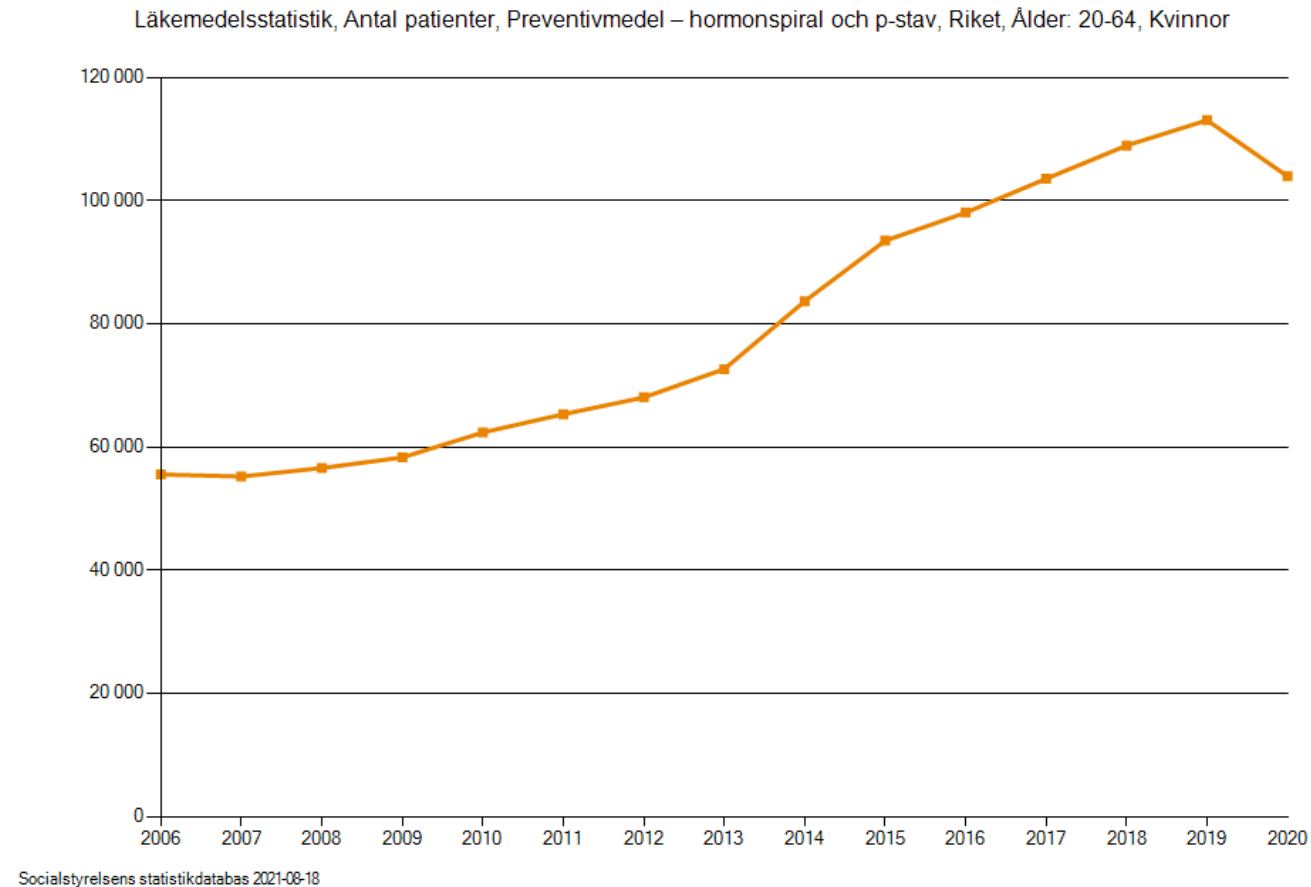
- **NAG blödningsrubbnings**
  - Handläggning av allmänläkare respektive gynekolog: flödesscheman
  - Data från Socialstyrelsens patientregister presenteras
  - Postmenopausal blödning handläggs enligt SVF
  - Graviditetskopplade blödningsbesvär ej inkluderade
- **SFOG riktlinjer Hysterektomi på benign indikation**
  - Genomgång enl GRADE för de minimalinvasiva metoderna och laparotomi
- **Årsrapport hysterektomi på benign indikation**
  - Svenska data 2021
- Patientfall

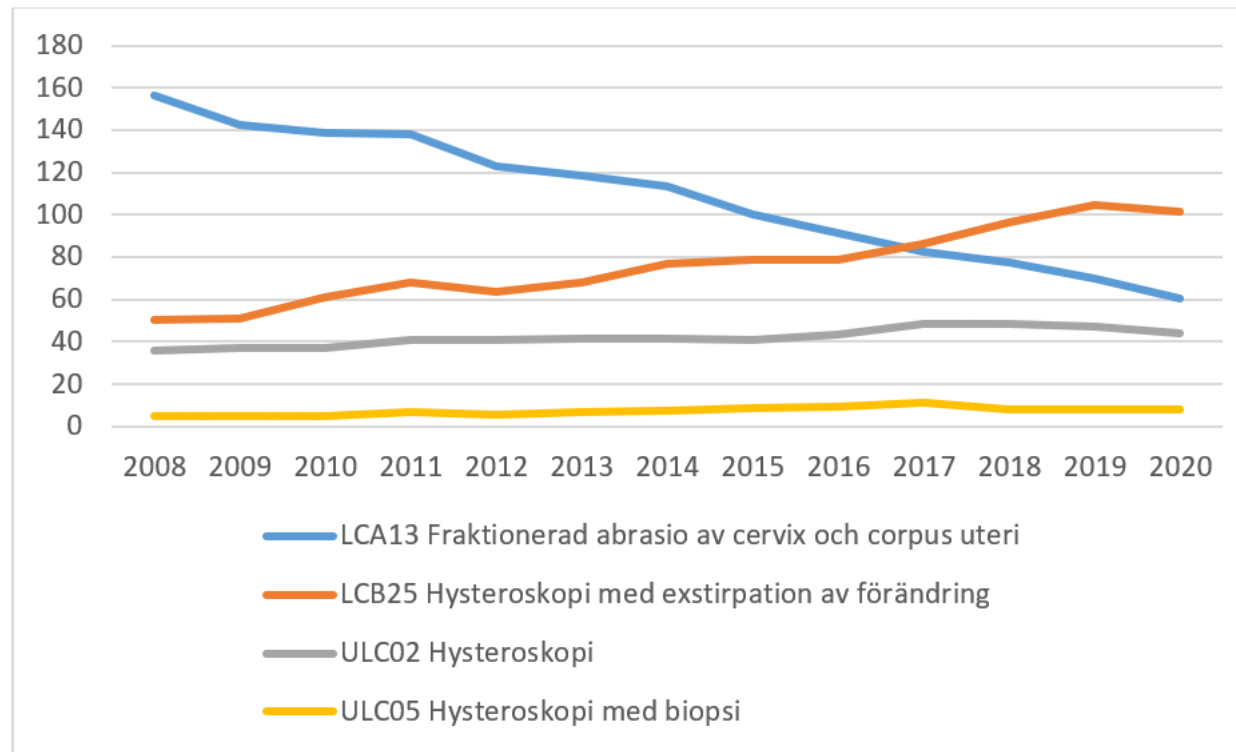
Antal hysterektomier 2010-2021

Mirena och LARC - ökad användning sedan 2011

Hysteroskopier och fraktionerad abrasio - ändrat mönster intrauterin kirurgi

Sjukvårdsresurser

- En fungerande långverkande hormonell metod eller ett lyckat hysteroskopiskt ingrepp för patienten leder till symptomlindring utan att ett större kirurgiskt ingrepp behöver göras
- Hysterektomi och myomenukleation innebär generell anestesi, sjukhusvård, postoperativ smärta och ökad risk för komplikationer

Patientfall 1

- 45 år
- Profusa, anemiserande blödningar, Hb 92
- Myom 4x5 cm, i övrigt drygt normalstor uterus
- Önskar inte hormonell behandling
- Erbjuden robotassisterad hysterektomi av annan vårdgivare
- Önskar sec opinion vill inte HE
- Förslag till handläggning? Vad vill vi veta?

Patientfall 1

- Vi gör en hydrosonografi: Rent intrakavitärt myom 4x5 cm
- Beslut om 2-seans hysteroskopi med 4-6 veckors mellanrum
- Op x 2 resektion av myom med 8,5 mm hysteroskop, resorption upp till 2000 ml NaCL accepteras
- Postoperativt: Inget kvarvarande myom, normala blödningar
- Nöjd patient

FIGO:s klassificering av onormal blödning från livmodern: PALM-COEIN

Figur 1 FIGO:s klassificering av orsaker till symptomet onormal blödning från livmodern, det så kallade PALM COEIN-systemet

PALM-COEIN

Strukturella orsaker kan avbildas och/eller definieras histopatologiskt- förkortas PALM

- Polyp
- Adenomyos
- Leiomyom
- Malignitet och hyperplasi

Icke-strukturella orsaker: klinisk bedömning med ev provtagning som leder till diagnosen- förkortas COEIN

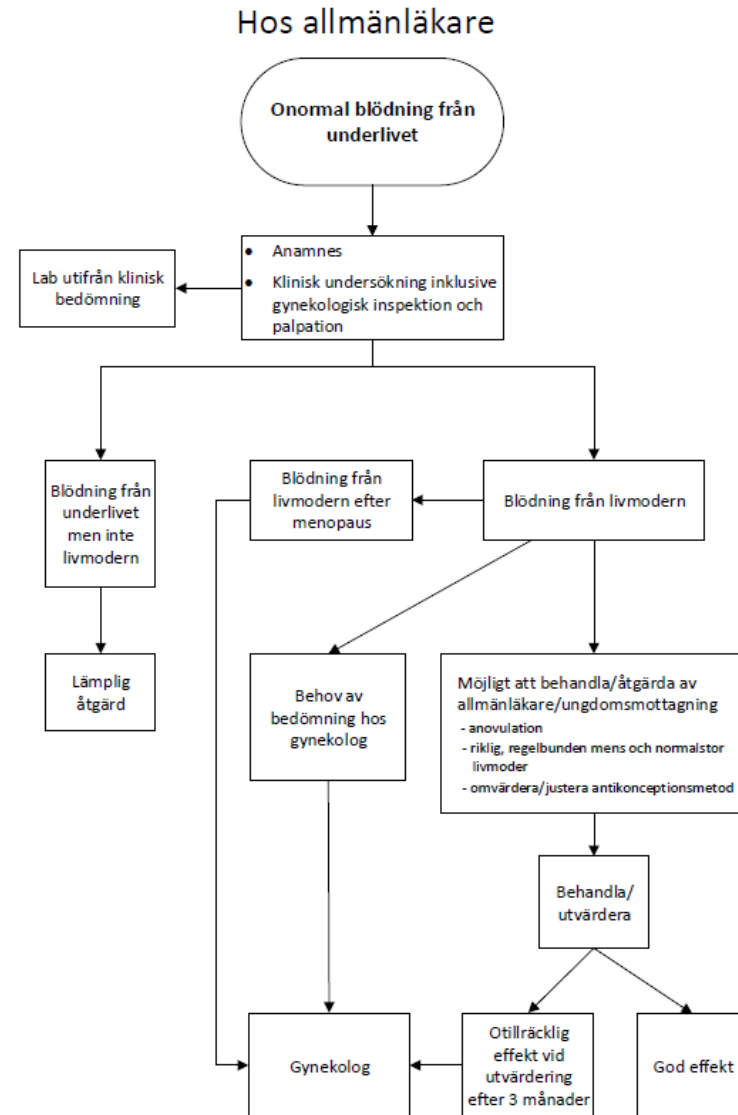
- Koagulationsrubbning
- Ovulationsstörningar
- Endometrieassocierade
- Iatrogen orsak (spiral, läkemedel)
- Not otherwise classified

Onormal blödning från livmodern

- Anamnes- att tänka på
  - Blödningsbenägenhet?
  - Menstruationsmönster
  - Graviditet?
  - STI
  - Läkemedel
  - Hypothyreos?
  - Klimakteriet?
  - Hereditet
  - BMI
- Handläggning och gynekologisk undersökning hos allmänläkare i vissa fall

Handläggning hos allmänläkare

- Byte av p-piller
  - Utvärdera efter tre månader
- Anovulatorisk blödning
  - Proverakur
- Riklig, regelbunden blödning
  - Cyklokapron, järn

Indikation för remiss till gynspecialist

Postmenopausal
blödning:
Handläggning enligt
SVF

Kontaktblödning

Tidigare
gynekologisk
malignitet

Riklig regelbunden
mens som ej svarat
på behandling

Otillräcklig effekt vid
behandling av
anovulatorisk
blödning

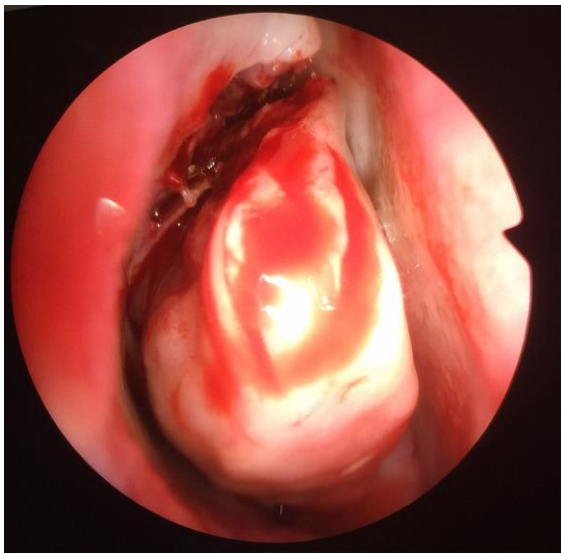
Otillräcklig
behandlingseffekt av
antikonceptionella
medel

Gynekologisk specialistbedömning

- Gynekologisk undersökning
- Vaginalt ultraljud
- HPV, smear, ev endometriebiopsi
- Ställningstagande till medicinsk behandling
  - Mirena
  - P-piller
  - Ryego
  - mm
- **Hydrosonografi** vid misstanke om intrakavitär lesion
- Ev operativ åtgärd

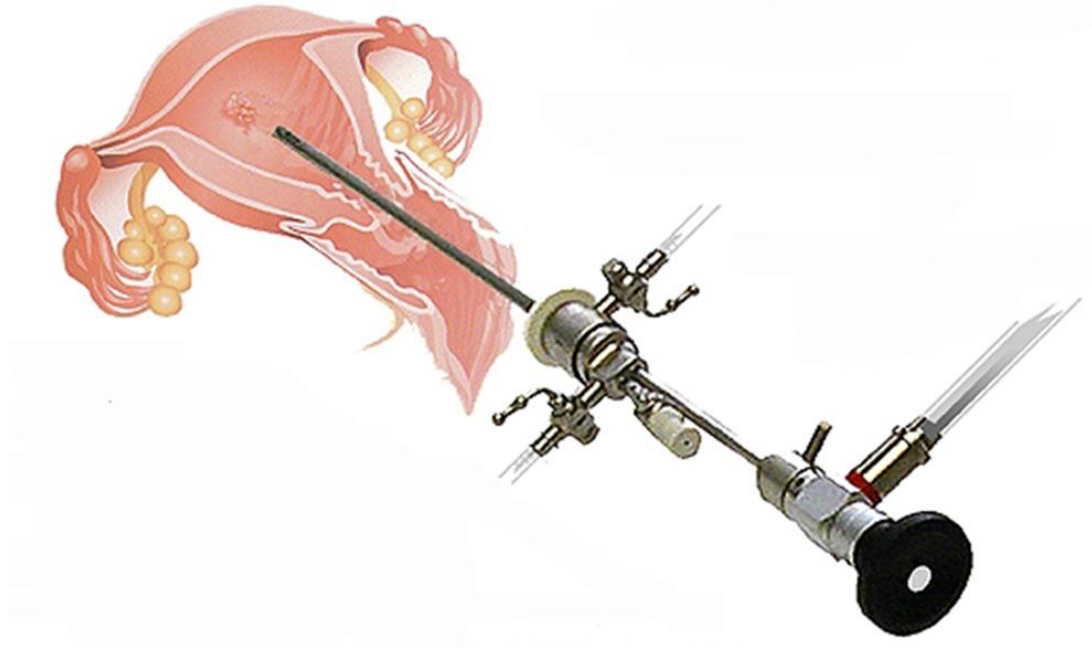

Foto: Lil Valentin

Förekomst av intrakavitära lesioner vid blödningsrubbningar

- Premenopausalt ca 36%
- Postmenopausalt ca 50%
- Polyper och myom är vanligast
- BÄTTRE DIAGNOSTIK på mottagningen: hydrosonografi bör utföras

Handläggning hos gynekolog vid premenopausal blödning

Hos gynekolog

Onormal blödning från underlivet före
menopaus

- Anamnes
- Klinisk undersökning
inklusive gynekologisk
inspektion och palpation
- Vaginalt ultraljud

Lab utifrån anamnes
och kliniska fynd

Blödning från
underlivet men
inte livmodern

Lämplig åtgärd

Blödning från
livmodern

Ultraljud med
misstanke om fokal
avvikelse eller
oklar bild

MRT lilla
bäckenet

Kan övervägas
vid vissa
frågeställningar

Utredning enligt
SVF vid misstanke
om malignitet

Ja

Hydrosonografi

Nej

Synlig
intrakavitär
förändring

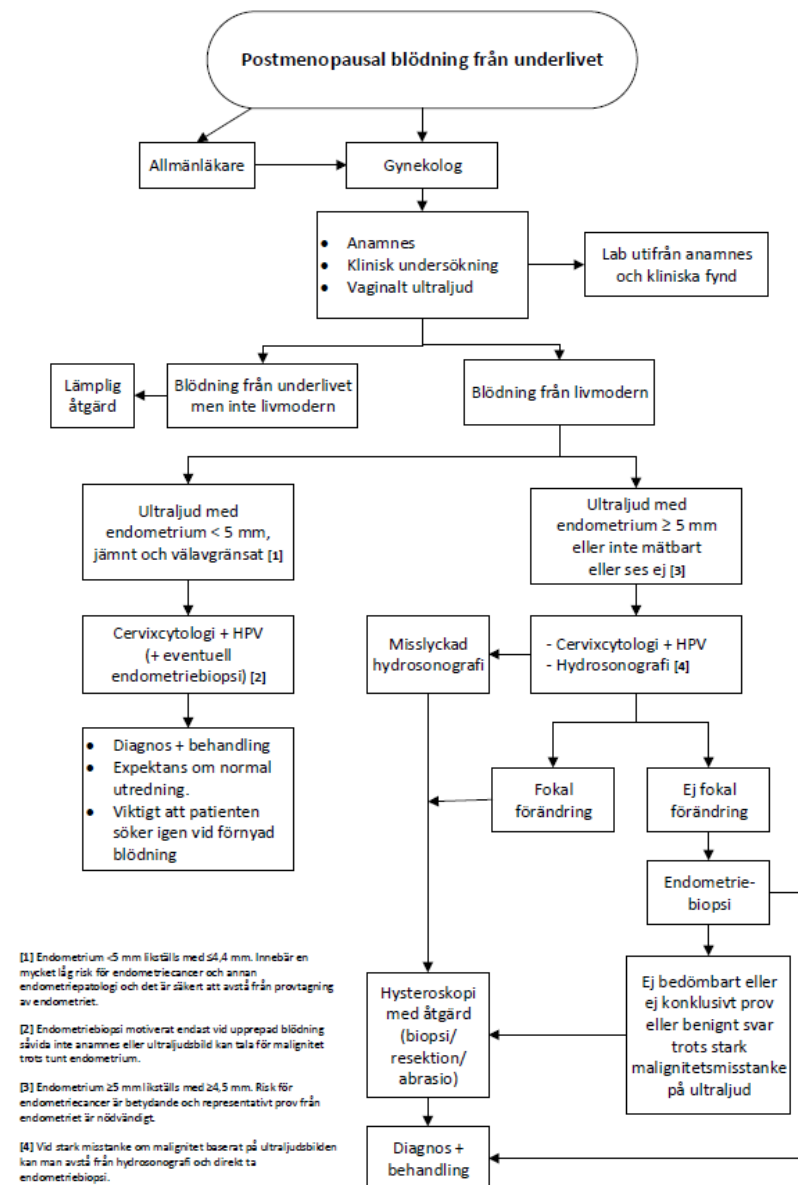
Hysteroskopi med åtgärd
(biopsi/resektion/abrasio)

Ej synlig
intrakavitär
förändring

Ställningstagande till
endometriebiopsi
- var generös vid
förtjockat endometrium
och ålder ≥ 45 år

Postmenopausal blödning enligt SVF

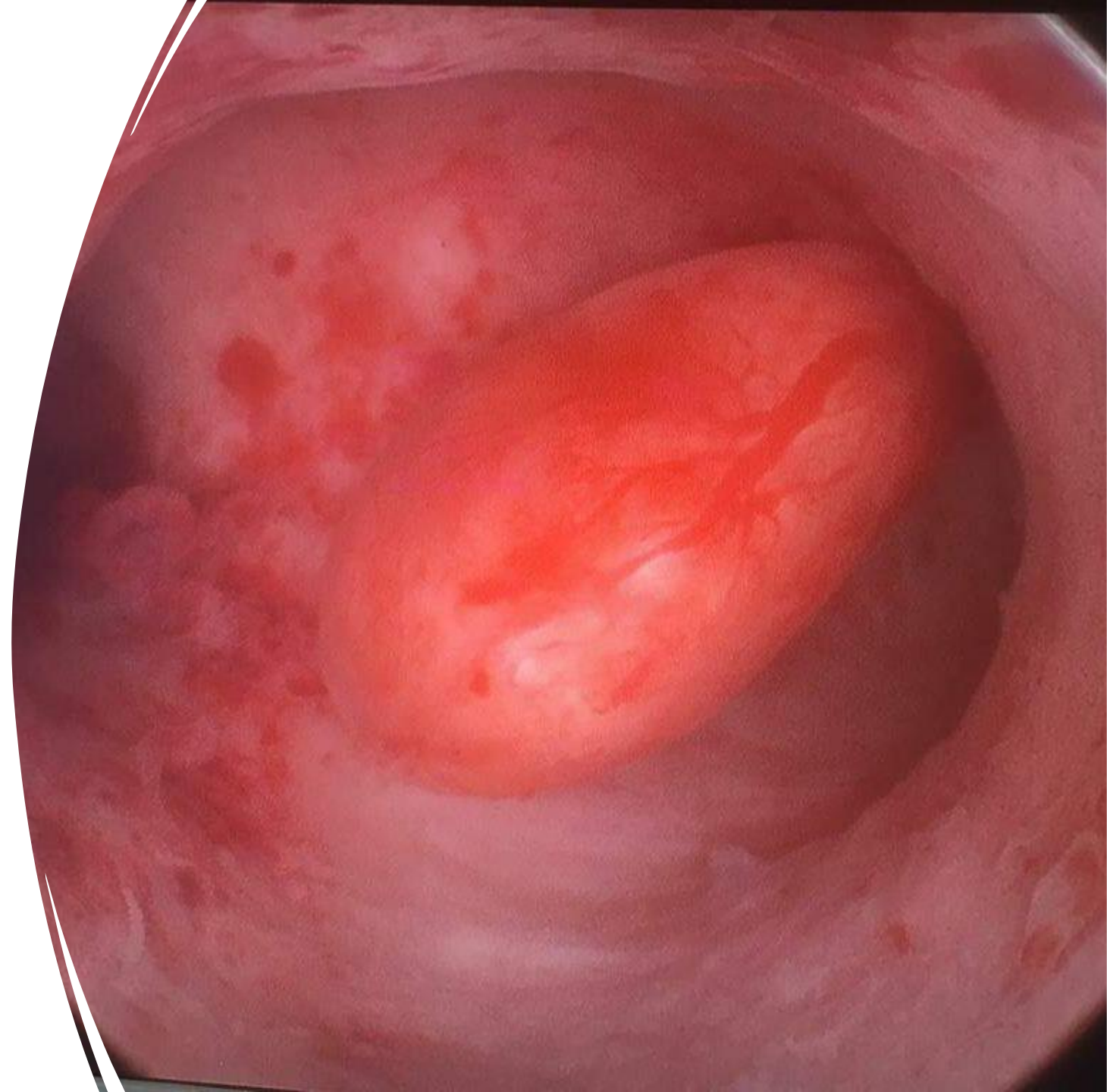

Fraktionerad abrasio

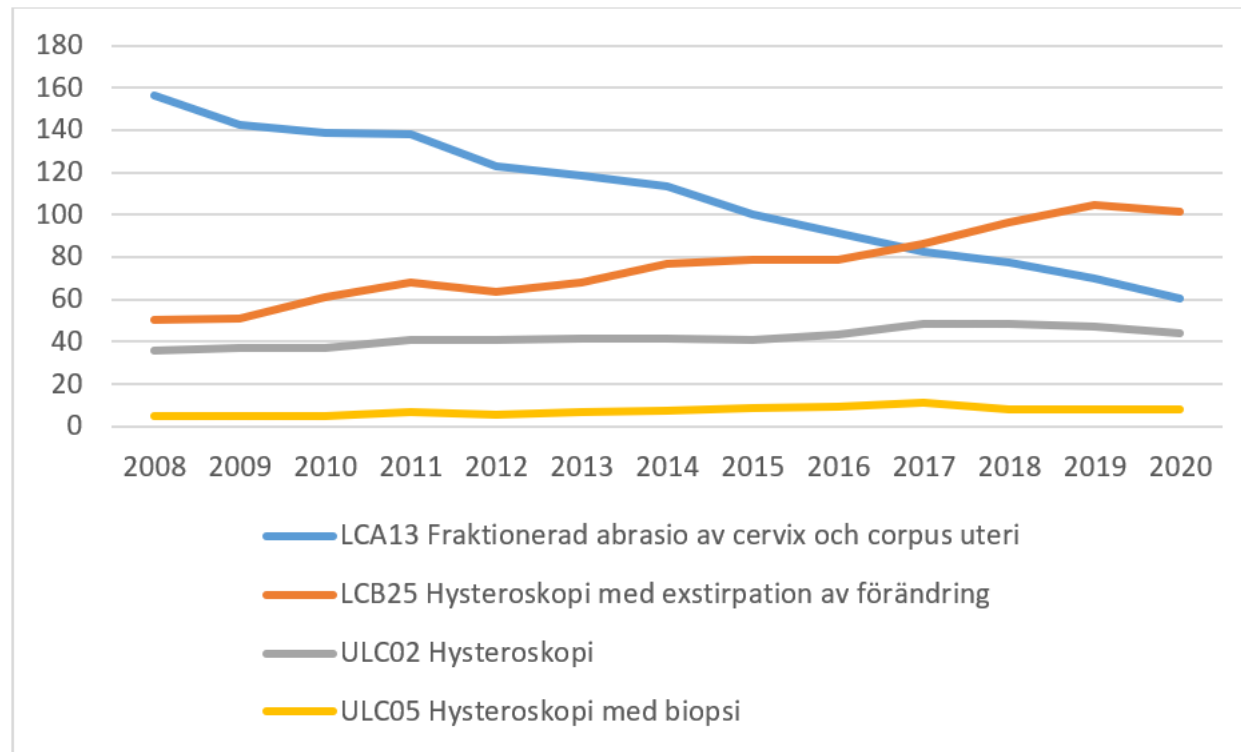
Blint ingrepp som tillhör historien

En stor andel intrakavitära lesioner
missas

Högre andel skador på livmodern
jämfört med hysteroskopi visat i
studier

Hysteroskopier och fraktionerad abrasio

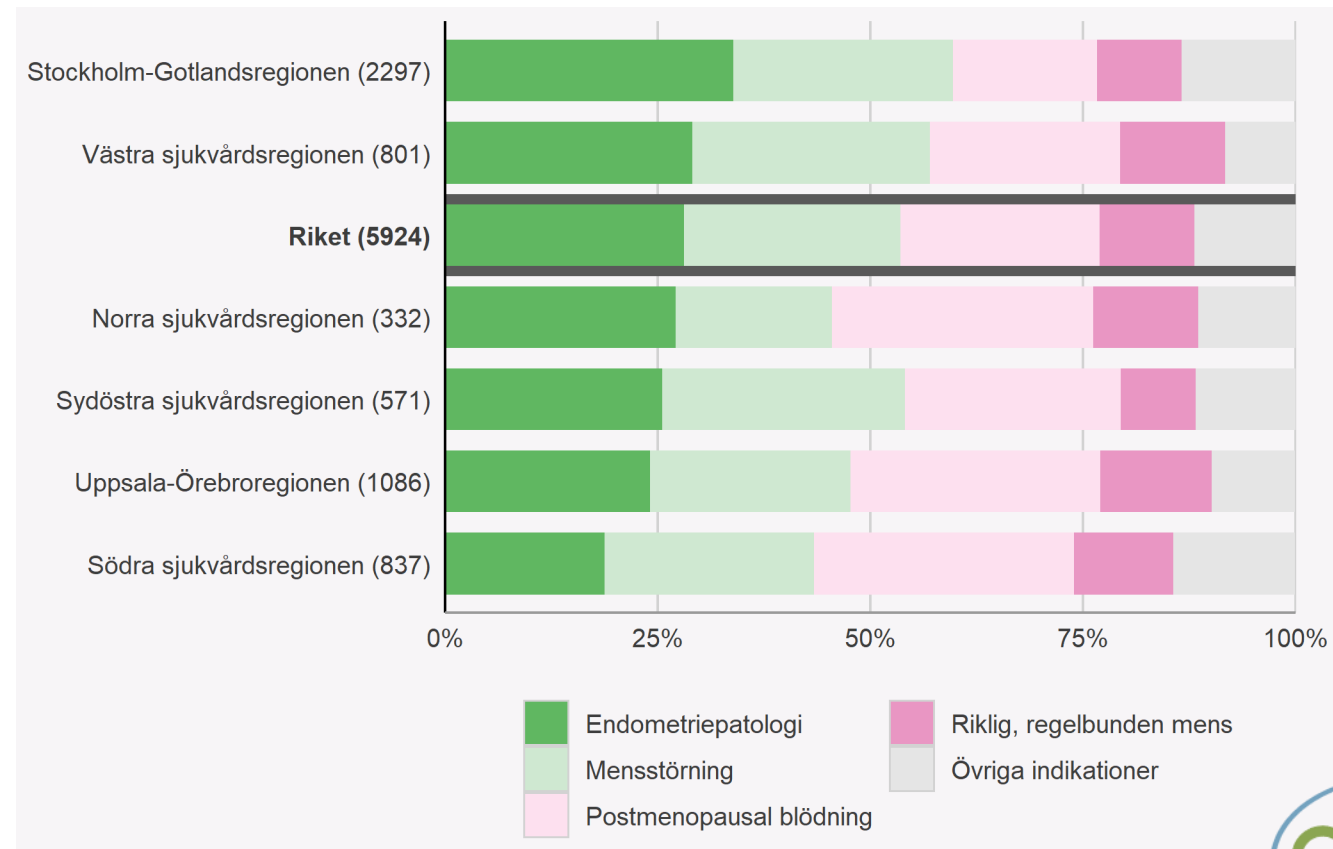
Behöver alla corpuspolyper premenopausalt opereras?

- Omdiskuterat område, men 36 % förekomst vid blödningsrubbnings
- Låg cancerrisk premenopausalt
- 27 % av premenopausala polyper mindre än ca 1 cm försvinner spontant inom ett år
- Större polyper med mellanblödningar bör betraktas som en potentiell orsak till onormal blödning från livmodern
- TCR-P inför IVF-behandling
  - Randomiserad studie
  - Storleksangivelse: delade meningar

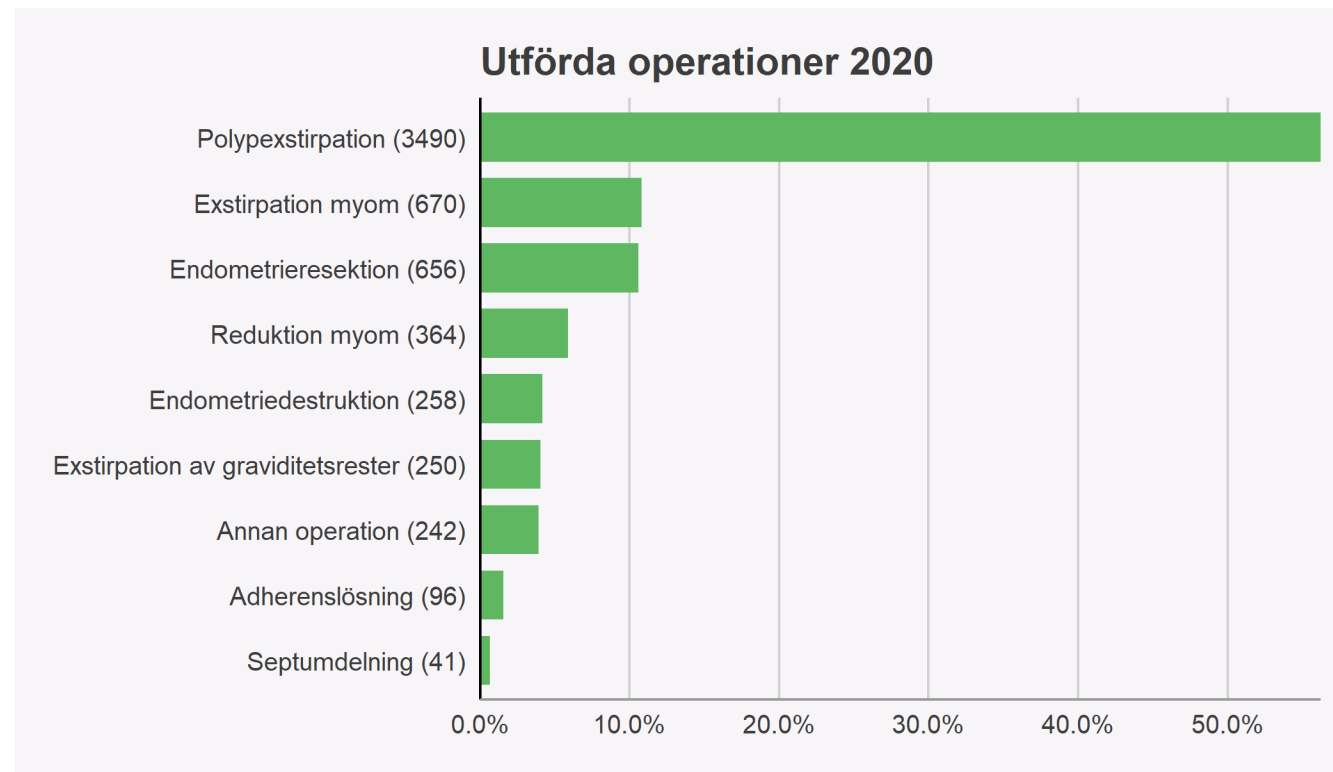
Corpuspolyp postmenopausalt

- 10 % risk för malignitet hos postmenopausala kvinnor med polyp+blödning: Handläggning enl SVF
- Polyp hos postmenopausala utan blödning svårare, men ca 1,5 % risk för malignitet
  - Avvikande ultraljudsbild SVF
  - Tamoxifen
  - MHT
  - Diabetes, högt BMI, högt blodtryck
  - Nulliparitet
  - Polypstorlek? Tillväxt?

Indikationer för operativ hysteroskopi

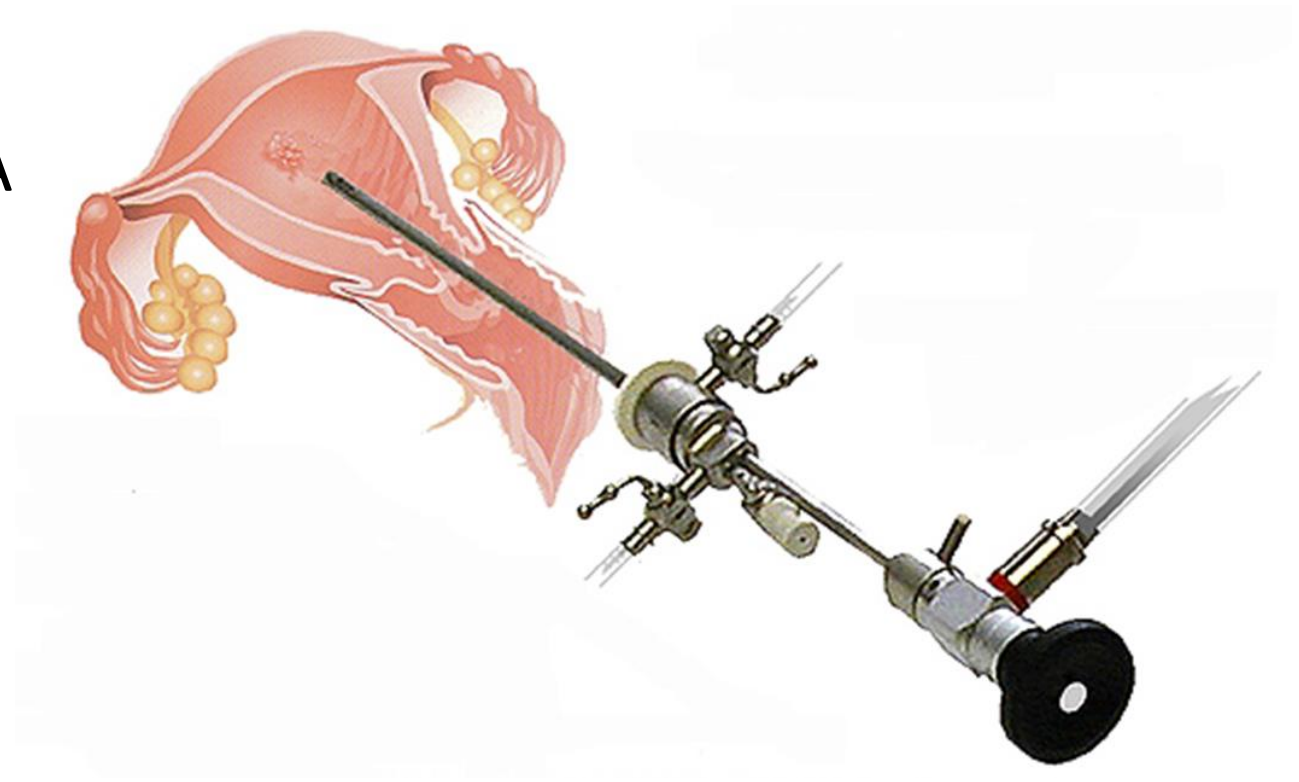

Operativ hysteroskopi per diagnos 2020

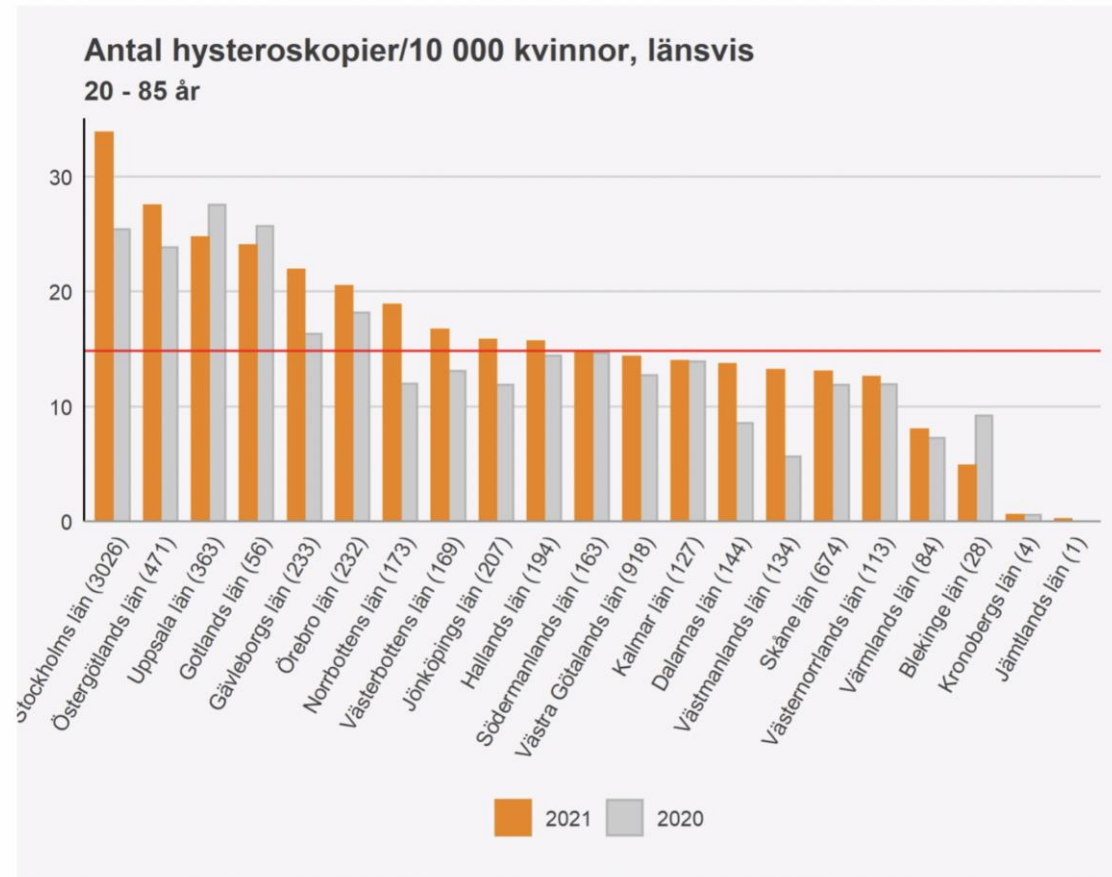
TCR-P metoder

- Betocchi med arbetskanal i LA
- Hysteroskopisk morcellering i LA
- Hysteroskopisk resektion

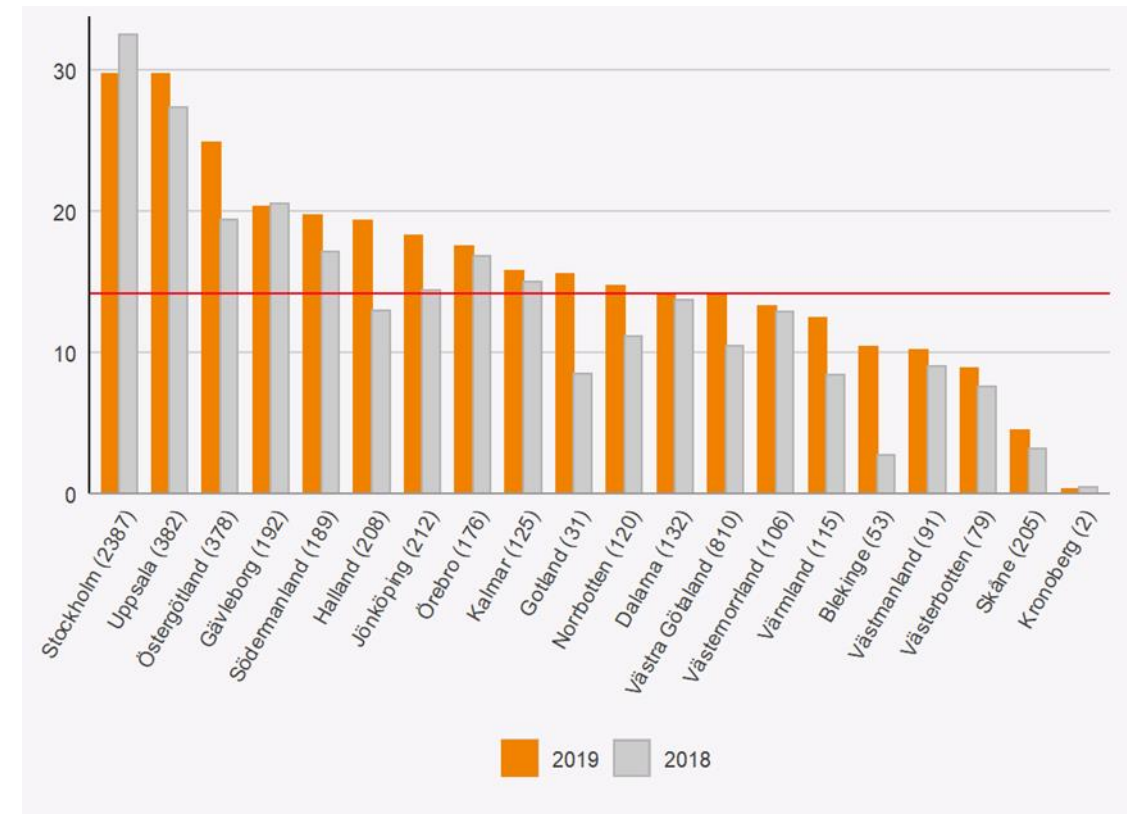

Hysteroskopisk borttagning av förändring per 10 000 kvinnor uppdelat per län

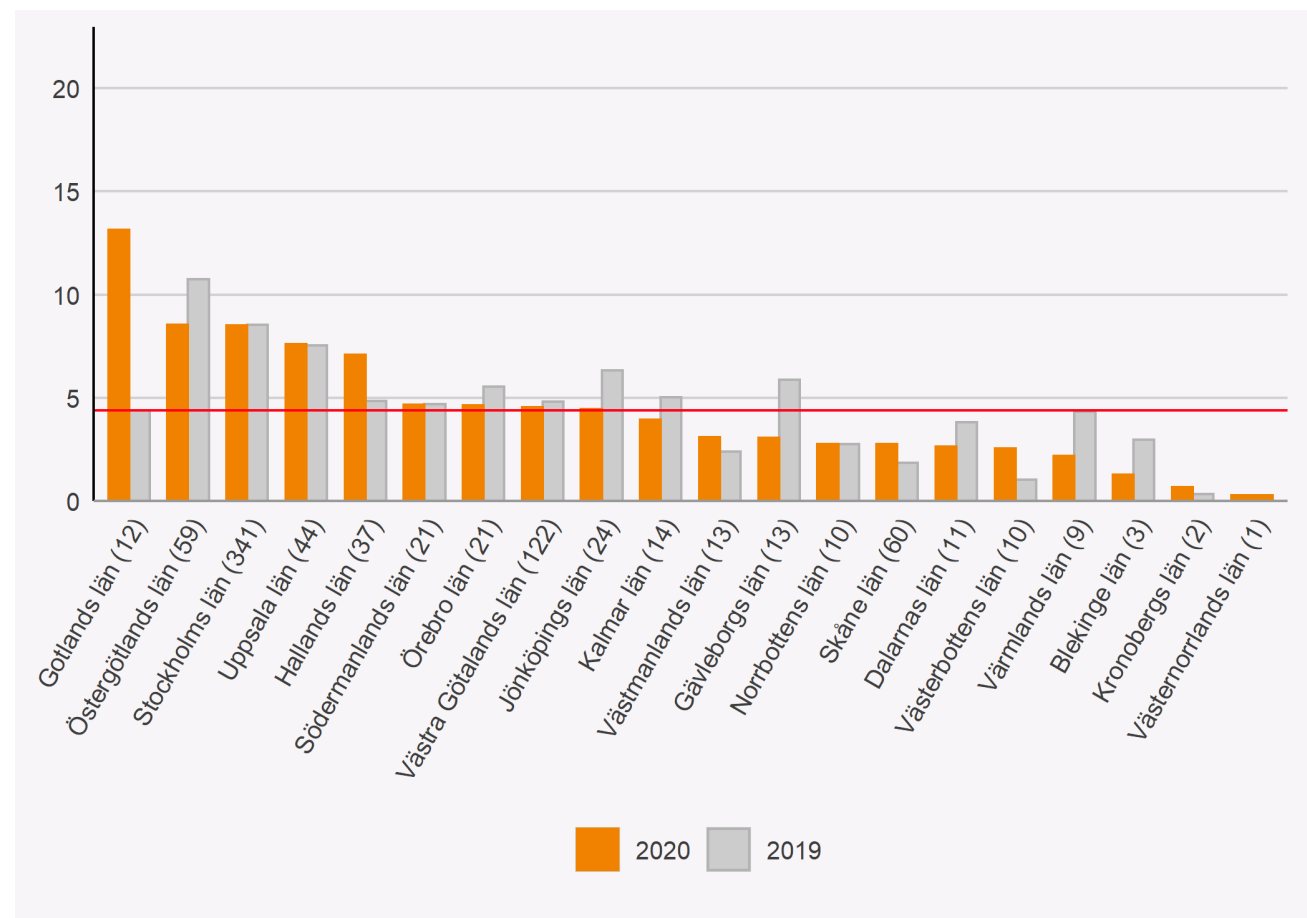

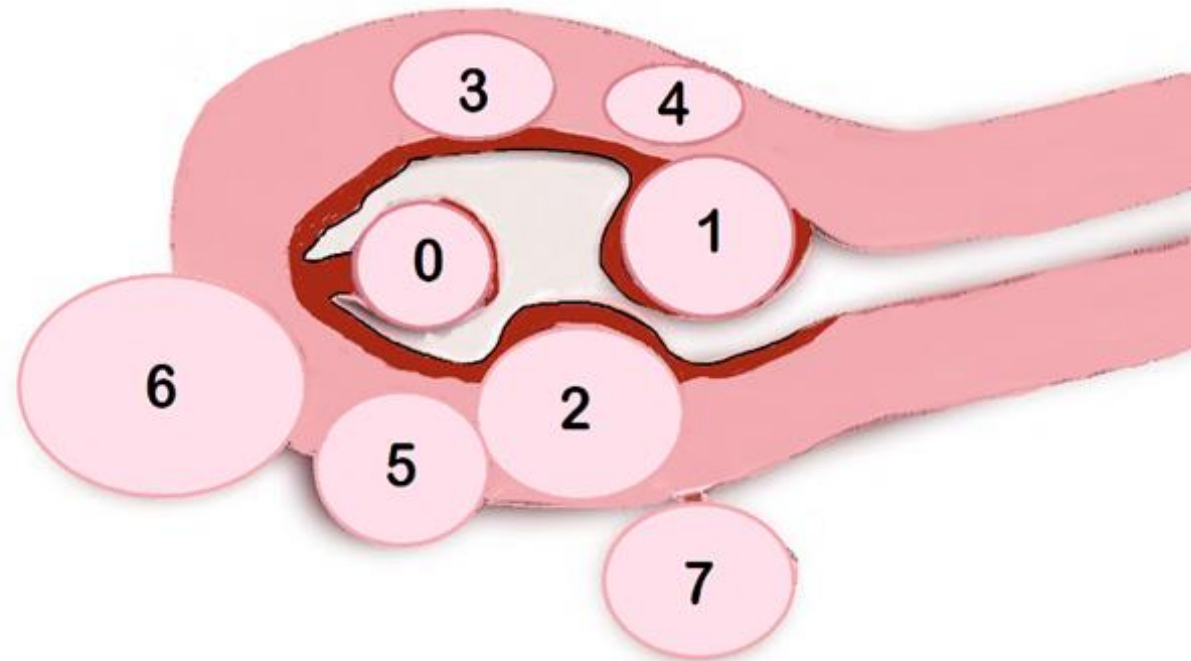
Varför skillnad i hysteroskopifrekvens i riket?

- Ofullständig registrering?
- Lokala traditioner?
- Operatörers vana?
- Patienters önskemål?
- Tillgång till hysteroskopisk utrustning?

TCR-M borde vara samma frekvens i alla län

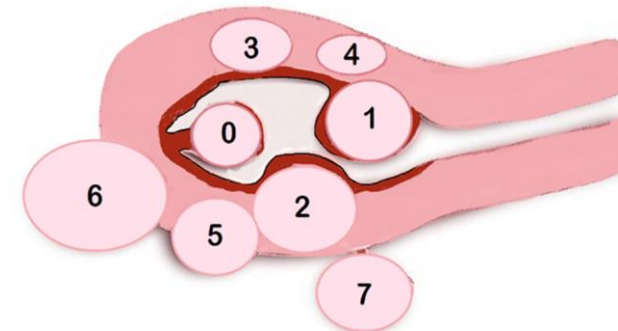

Klassificering av myom enligt FIGO

Typ 0, 1 och 2 lämpar sig för hysteroskopisk resektion

Myom med blödningsbesvär

- Första linjens behandling av myom är medicinsk
  - Tranexamsyra, Mirena, kombinerade p-piller, gestagener eller Ryeqo
- Embolisering (eller mikroablation)
- Hysteroskopisk resektion kan ske upp till 5 cm storlek
  - Myom 3-5 cm: risk för 2-seansOP
- Myom typ 3-7 enukleeras via laparoscopi med eller utan robotassistans eller via laparotomi
- Minimalinvasiv/abdominell hysterektomi

TCR-M

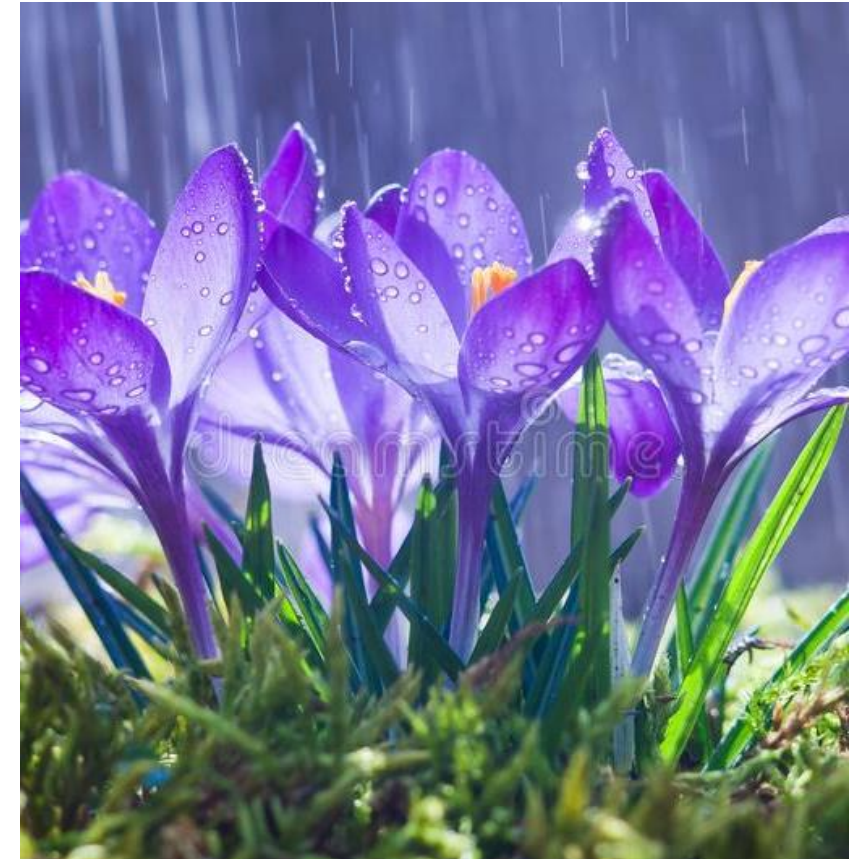
- Resektoskop
- Hysteroskopisk morcellering
- Högre risk för resorption
- Hysteromat

Patientfall 2: stort intrakavitärt myom

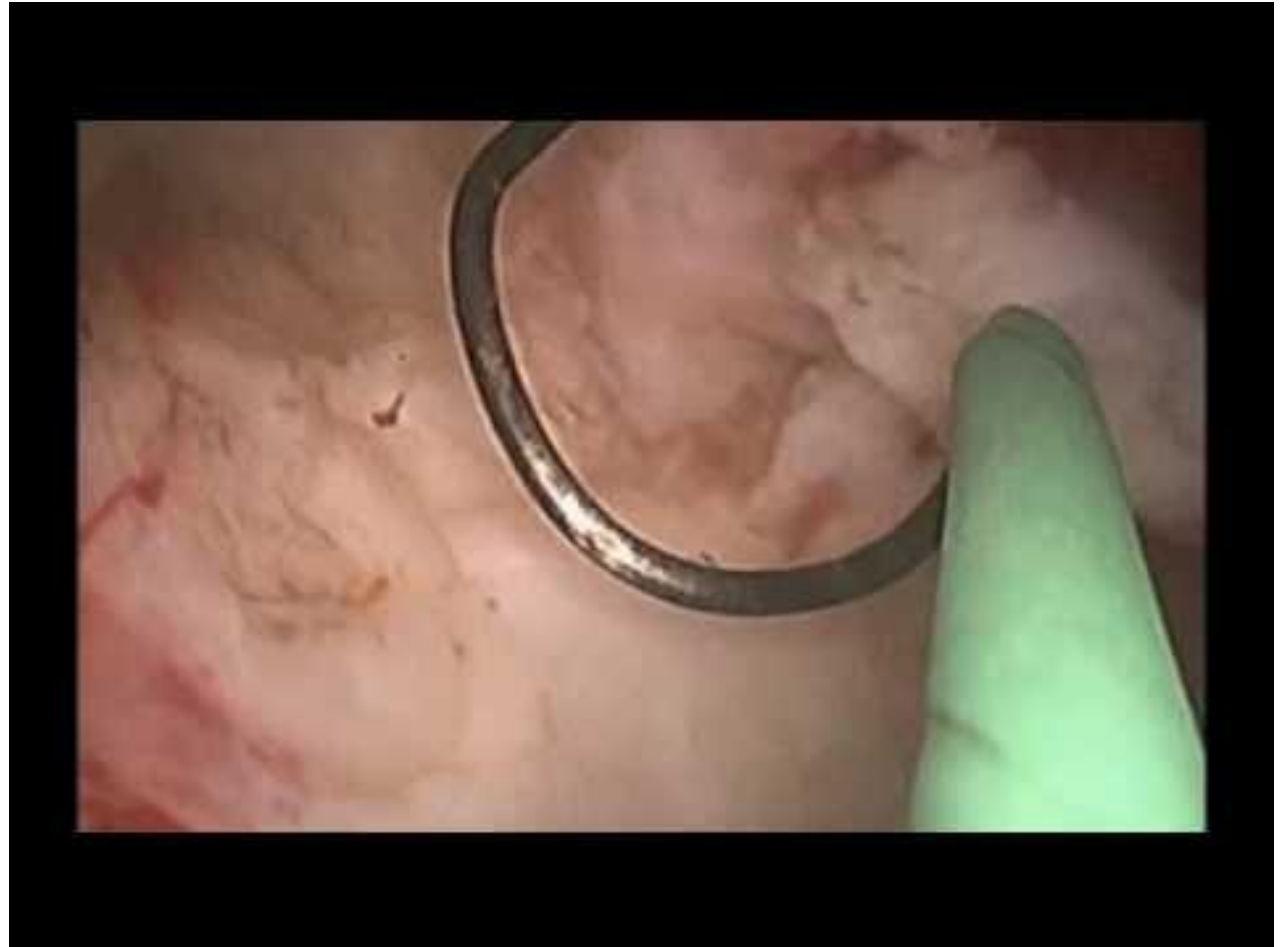

- 35 år, barnönskan
- Myom intrakavitärt 5x4 cm
- Remitterad för hysteroskopi innan pandemin
- Efter två år trycksymptom
- Tillväxt till 7x5 cm, rent intrakavitärt (hydrosono)
- Vill ej embolisering eller bukingrepp
- Hur handlägger ni patienten?

Patientfall 2

- Ryeqo (Relugolix, östradiol och norethisteronacetat)
- U-ljud om tre månader
- Planerar för 2-seanshysteroskopi om sex månader

Destruktion och resektion av endometriet

- Kontraindicerat vid
  - postmenopausal blödning
  - premalignt/malignt tillstånd
  - graviditet
- Livmoderhålan bör inte vara för stor eller för liten
- Intrakavitär lesion ska ha uteslutits, preoperativt PAD vid ablation
- Operatör väl förtrogen med tekniken
- Adenomyos mindre lämpligt-dåliga behandlingsresultat

Jämförelse TCR- E/ablation

Metoderna har jämförbara resultat

Ca 35-45% minskad blödning eller blödningsfria, bäst i kombination med Mirena (59%:dansk RCT)

Risk för blödningar och flytningar efter op

MISTLETOE-studien i England: 1,5 % allvarliga komplikationer

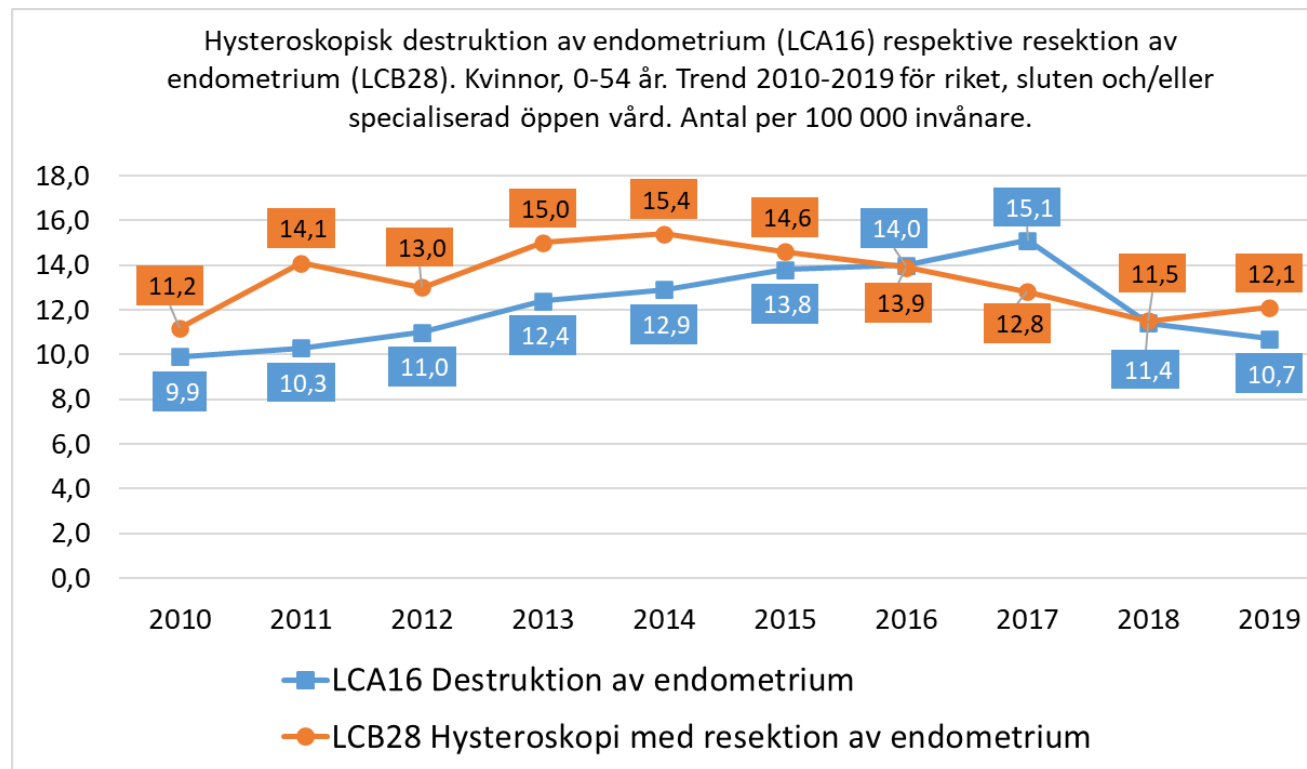
---

25 % genomgår hysterektomi

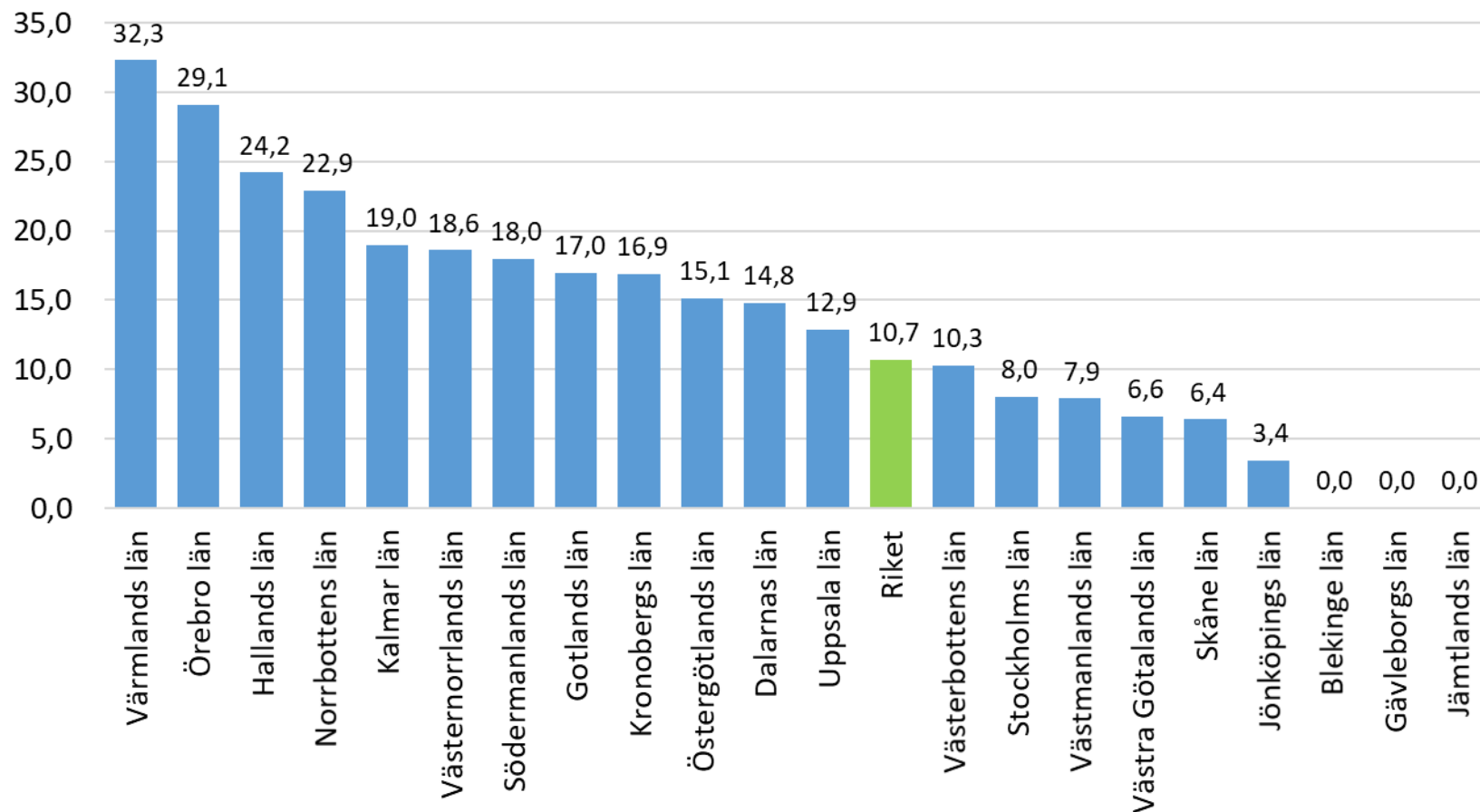
Obstetriska komplikationsrisker: Metoder för kvinnor med avslutat barnafödande

Endometrieresektion/ablation över tid 2010-2019

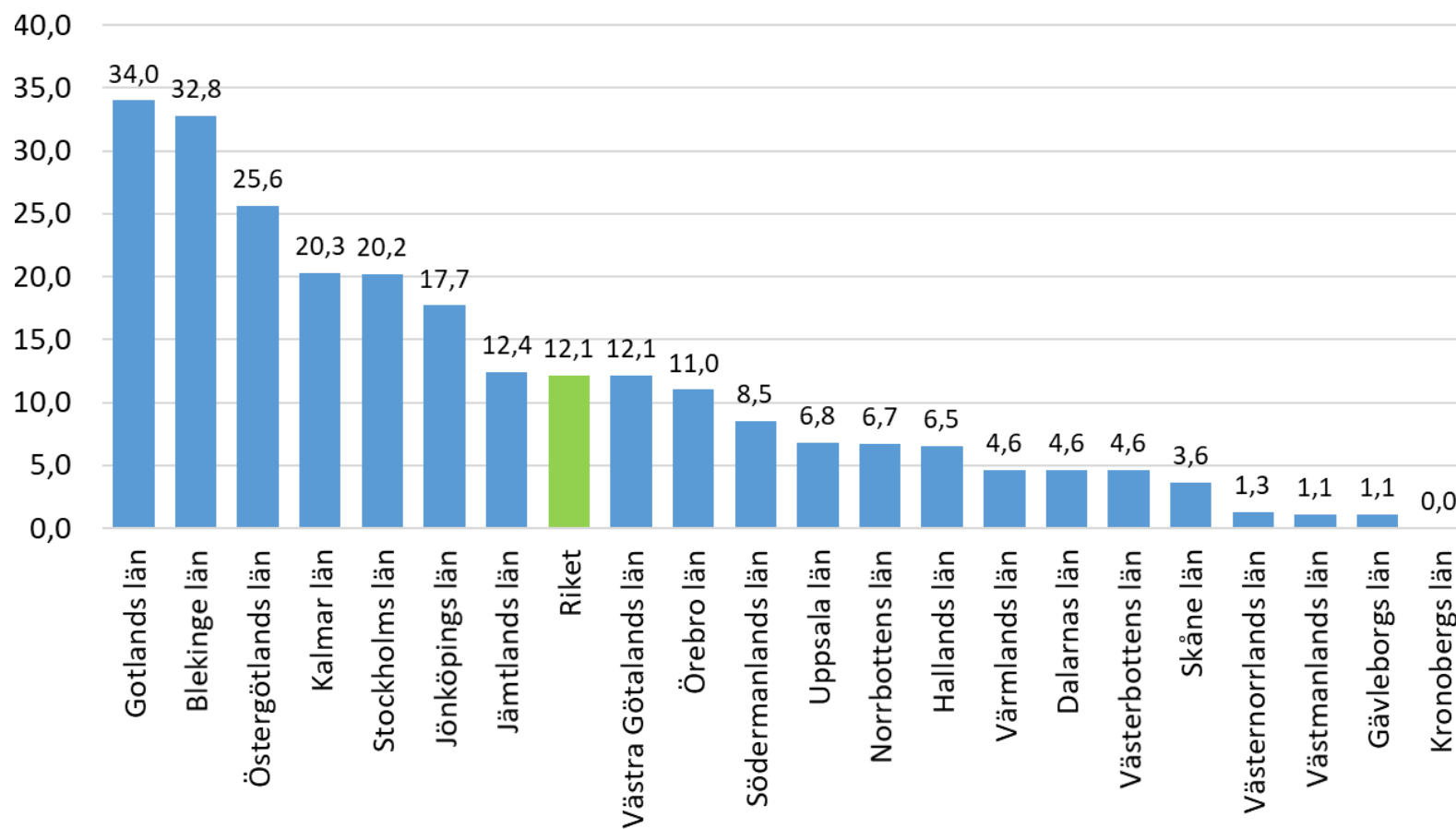

- Konstant användningsfrekvens

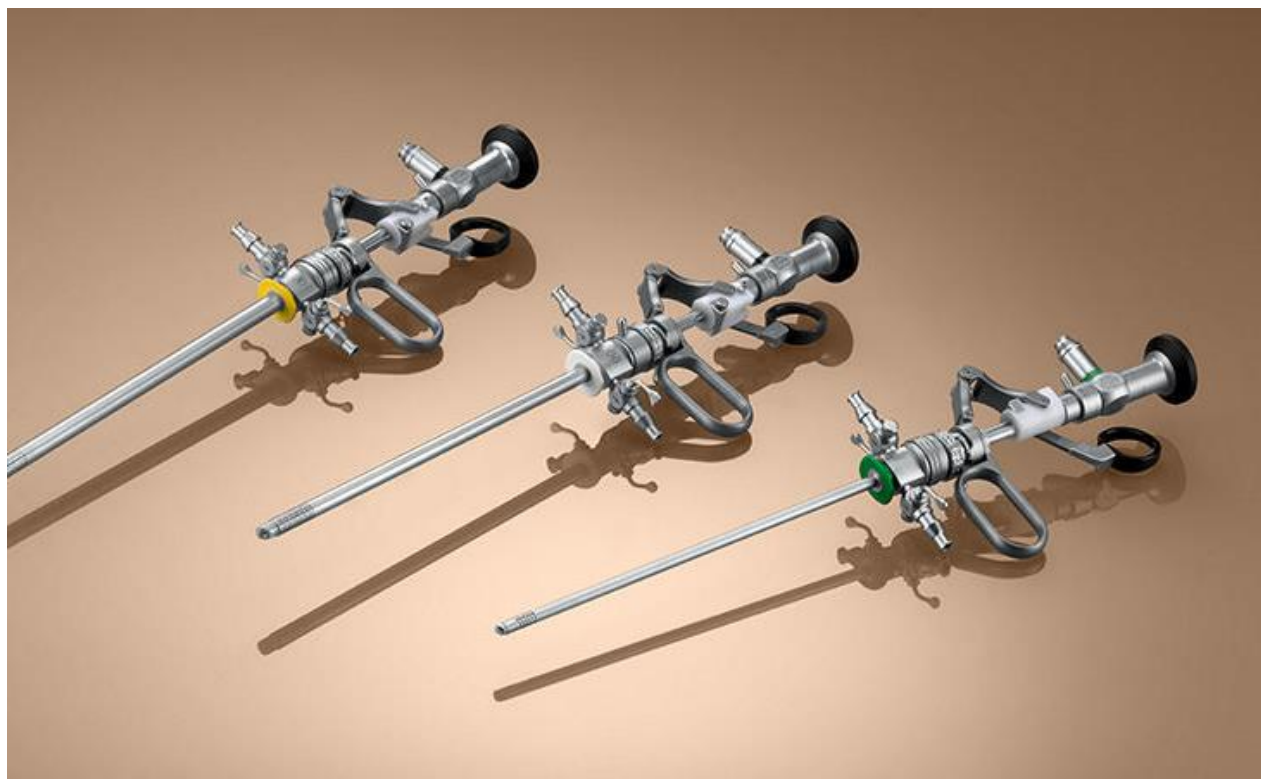
Endometrieablation/län/100000 kvinnor

Endometrieresektion/län/100 000 kvinnor

Endometrieablationer marknadsförs som ingrepp i lokalbedövning

- 2019-2021 1840 resektioner, varav 85,7 % i narkos
- 2019-2021 388 ablationer, varav 80% i narkos (Bild saknas)

Varför
hysteroskopi?
**TAKE HOME
MESSAGE**

Många orsaker till onormal blödning från livmodern kan åtgärdas med en hysteroskopisk metod

En stor del intrauterina ingrepp kan utföras i lokalbedövning på en mottagning.

Kvinnor föredrar att genomgå hysteroskopi i lokalbedövning

Utveckling hysteroskopier sedan 2010:

- 2010 51,7% öppenvård
- 2019 90,9 % öppenvård
- Enligt en italiensk multicenterstudie 2019 inkluderande 19 centra, utfördes 40 % i ren LA
  - Högre risk för ofullständig borttagning i LA, men högre risk för skada på livmoderväggen vid sövd patient
- Kostnadseffektiv utveckling som patienterna önskar

Anestesi vid hysteroskopi 2018-2021

- 7581 hysteroskopier registrerade i GynOp:s delregister intrauterin kirurgi 2021, 6200 2020 (22 % fler registrerade)
  - 2018: 6,3 % LA/PCB utan sedering
  - 2019: 8,0%
  - 2020: 16,6 %
  - 2021: ca 28 % 100 op ingen bedövning
    - mindre personalkrävande
    - Ej behov av op-avdelning
    - Ej behov av narkos, uppvakningspersonal och vårdavdelning

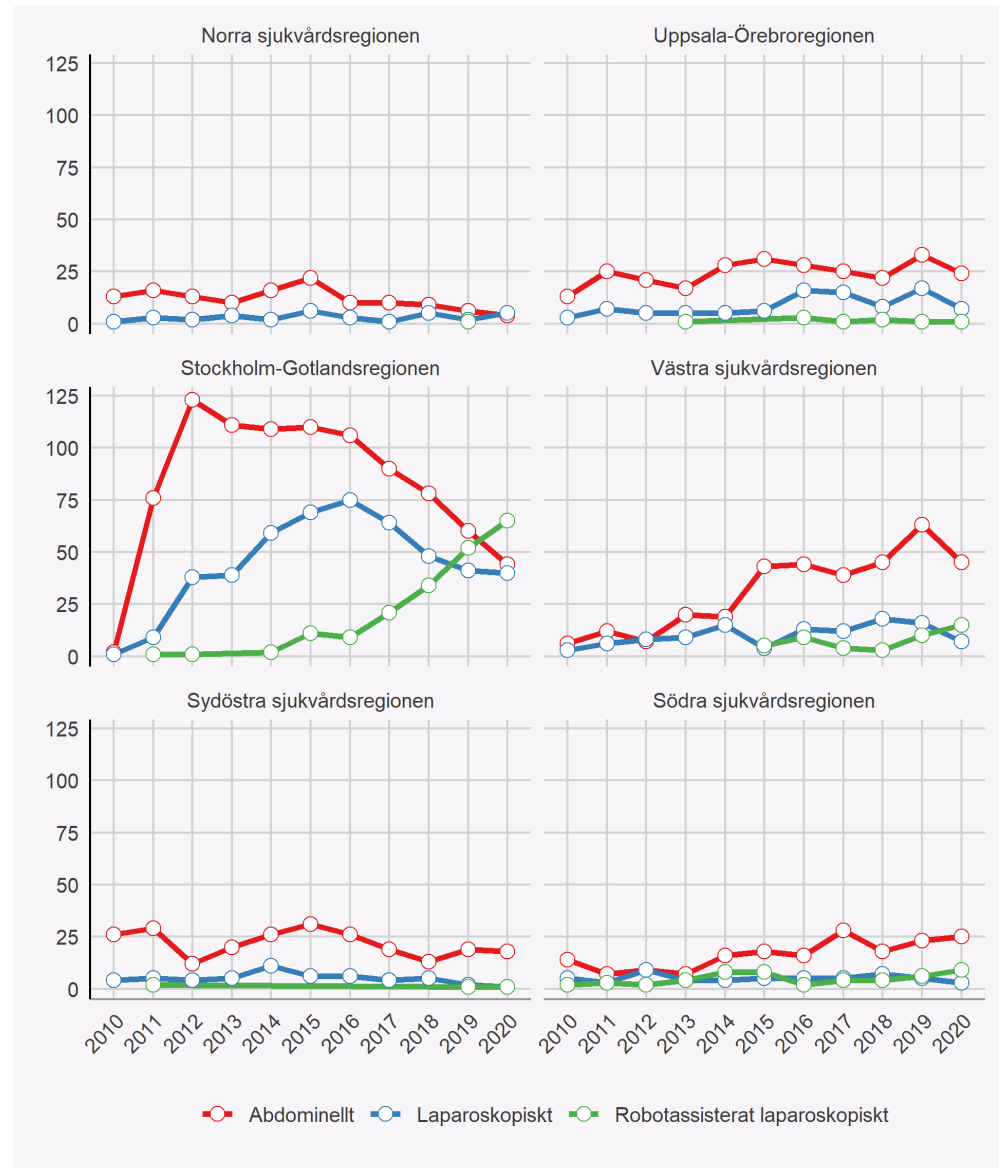
Framtidens hysteroskopi

Patientfall 3

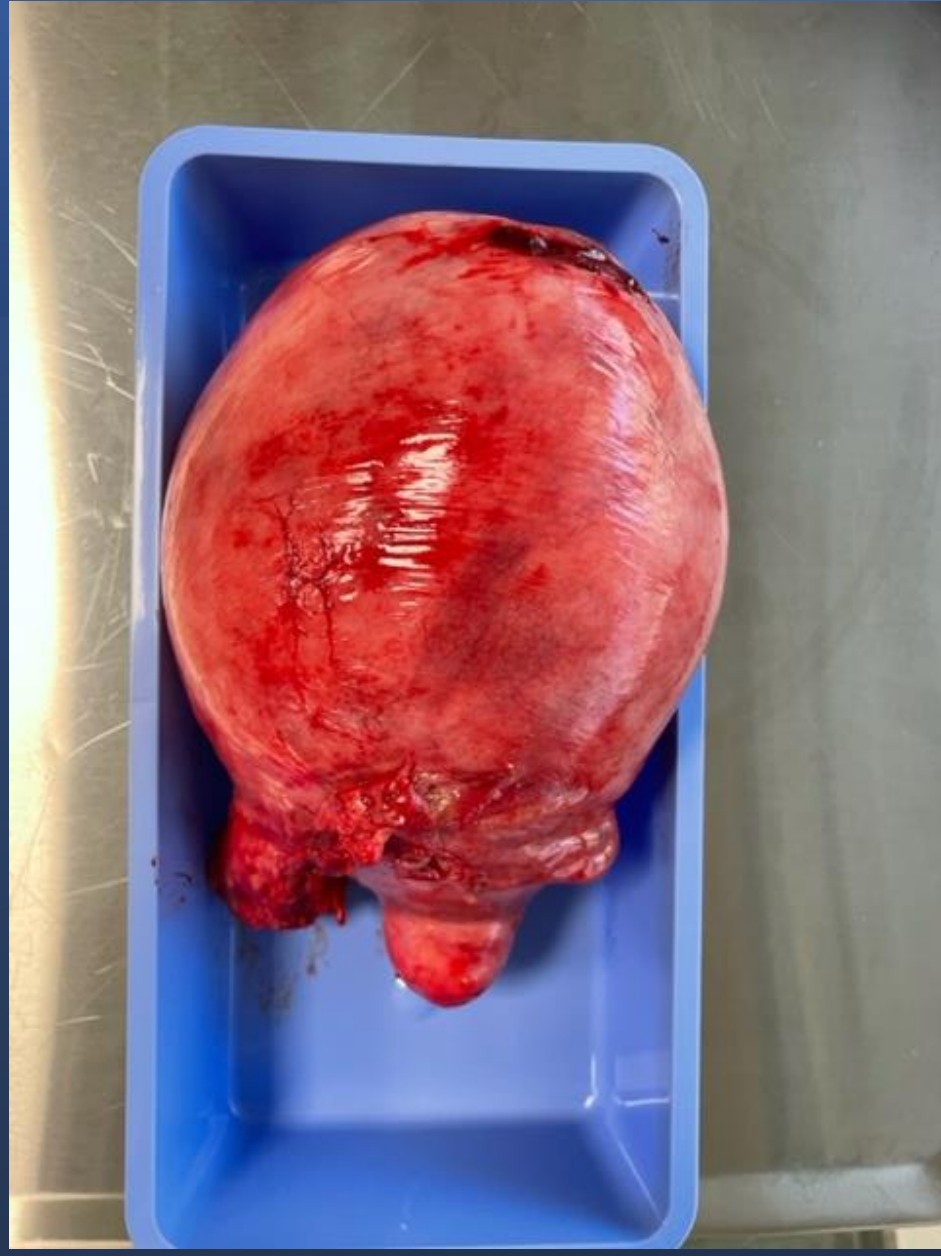
embolisering/ mikroablation

- 45 år, 2-p, tid sectio
- Anemiserande reg blödning, intramuralt myom 7 cm utan tillväxt, normalt utseende på ultraljud
- stött ut Mirena, po gestagener biverkningar
- Önskar inte hysterektomi
- Remitterad till universitetssjukhus för embolisering/mikroablation
  - Randomiserad studie
- 6 mån kontroll: Normal mens, myom 4 cm, Hb 120

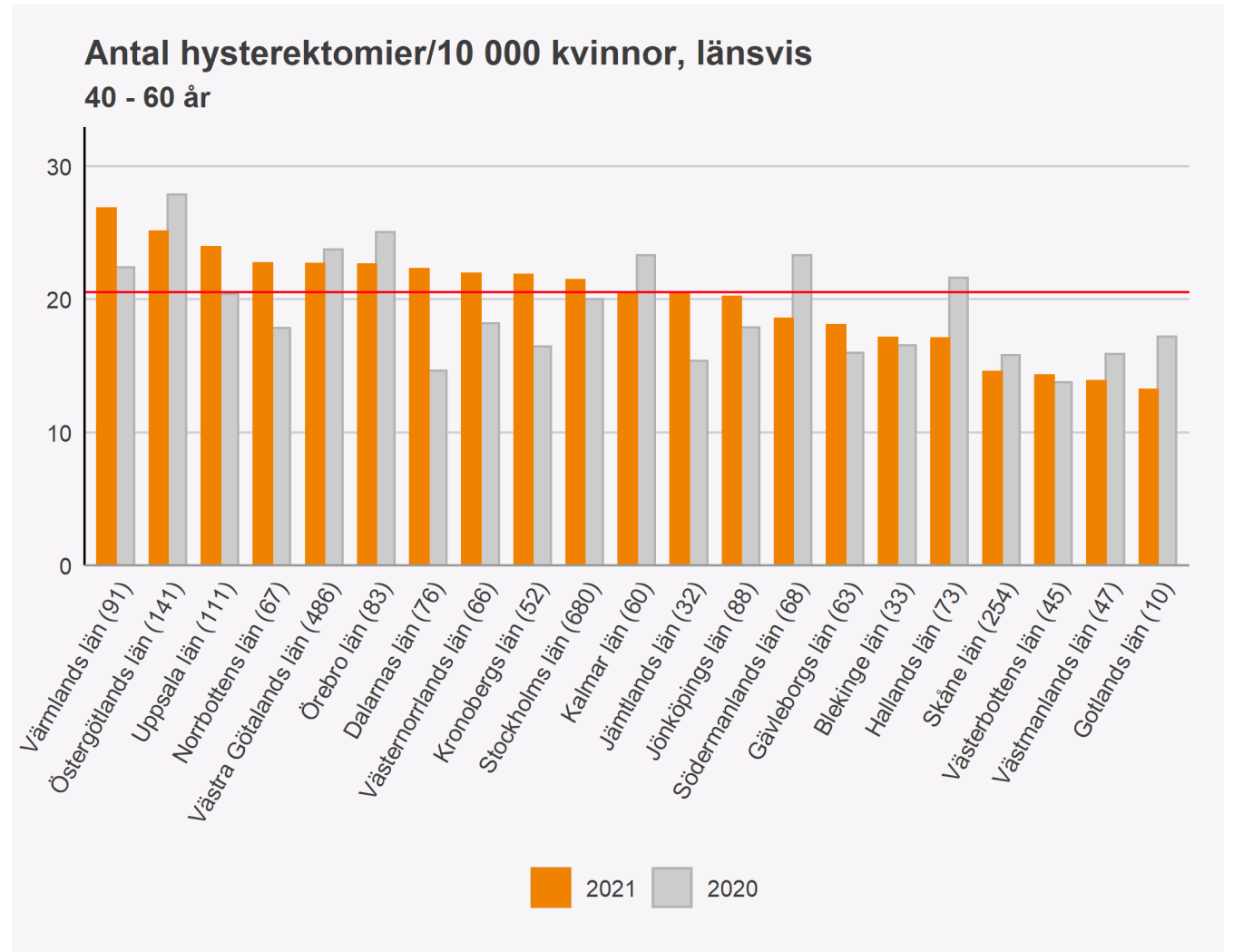
Myomenukleation,
totalt antal
operationer per
sjukvårdsregion år
2010-2020
(GynOp)

Hysterektomi på benign indikation per län

Hur ligger vi till
internationellt?

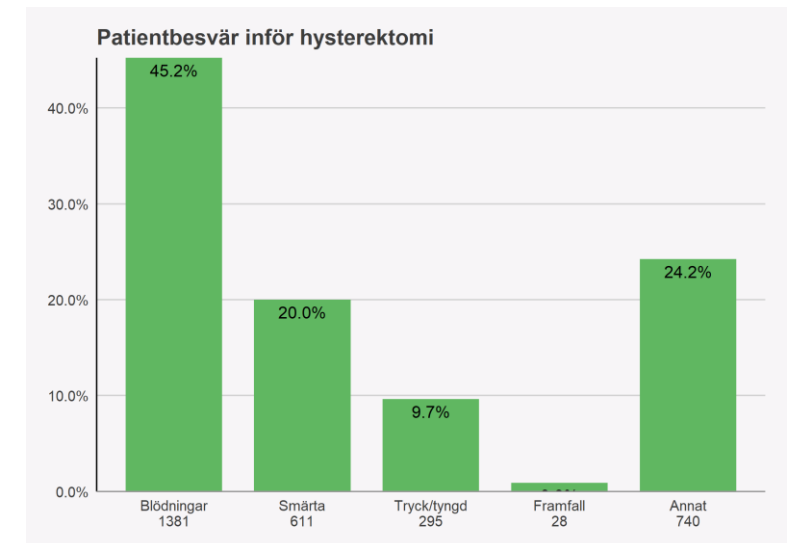
220/100 000
varken högt eller lågt antal

Hysterektomi på benign indikation

- SFOG:s riktlinjer, enl Grade (Grading of Assessment, Development and Evaluation)
- Antibiotikaprofylax, trombosprofylax
- Konservativa behandlingsmetoder ska ha prövats
  - Medicinska, intrauterin kirurgi, embolisering

Preoperativ bedömning

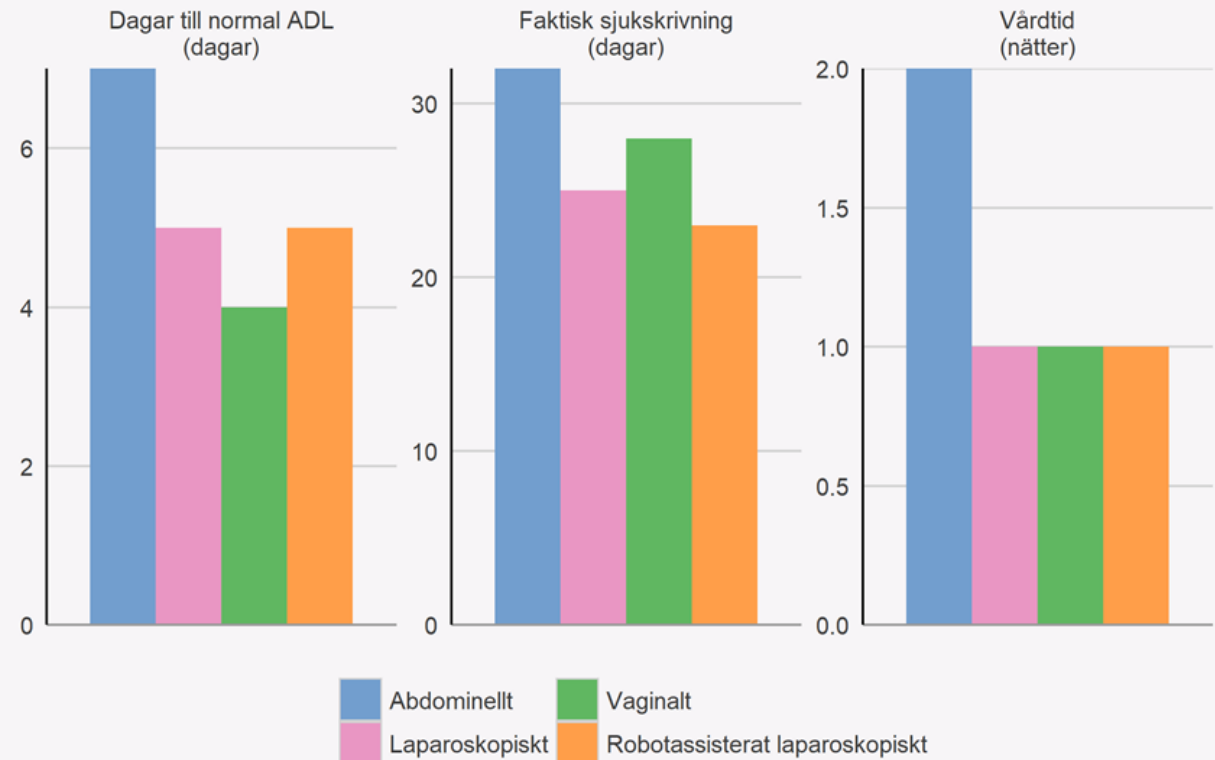
- Storlek, form och mobilitet av livmodern, vaginal åtkomlighet, bukhålans utrymme
- Eventuella behov av ytterligare kirurgi i bäckenet/bukhålan
- Tidigare gynekologisk och obstetrisk anamnes, tidigare kirurgi
- Kvinnans vikt och hälsa
- Patientens preferens
- Gynekologens utbildning, expertis, faciliteter och tillgång till utrustning

HUVUDBUDSKAP

SFOG riktlinjer

- Hysterektomi bör om möjligt utföras med minimalinvasiv teknik
  - Laparoskopisk hysterektomi
  - Robotassisterad laparoskopisk hysterektomi
  - Vaginal hysterektomi

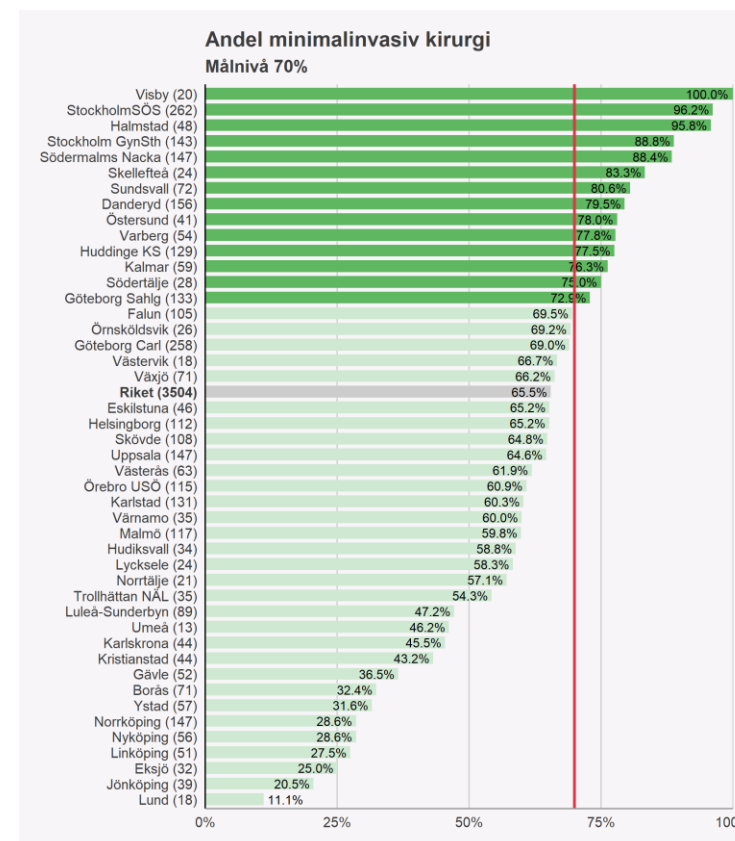
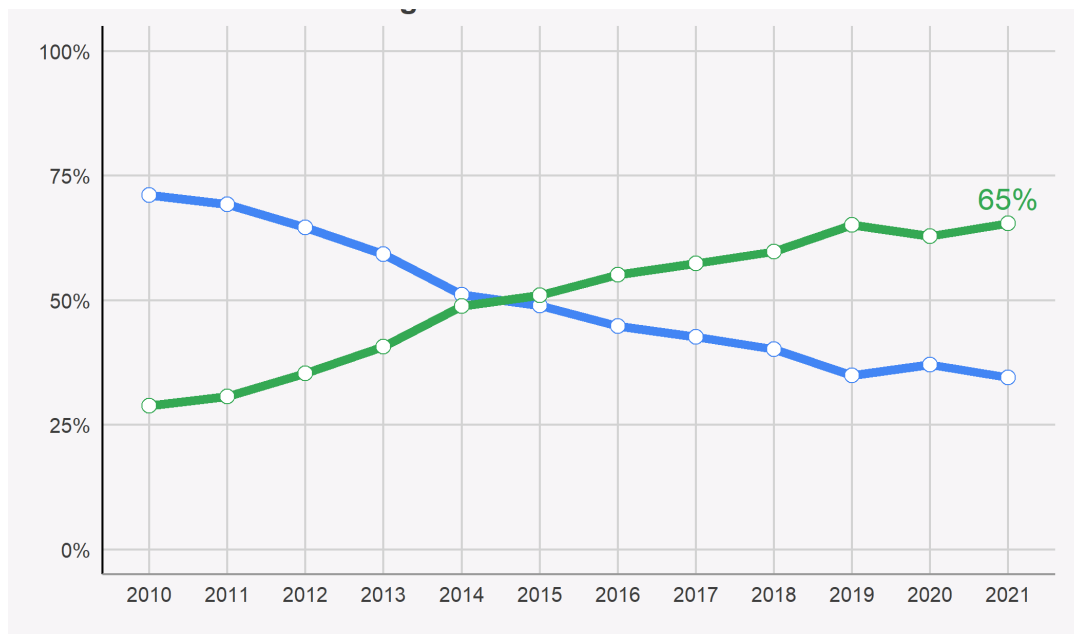
Medianledtider med avseende på primär incision

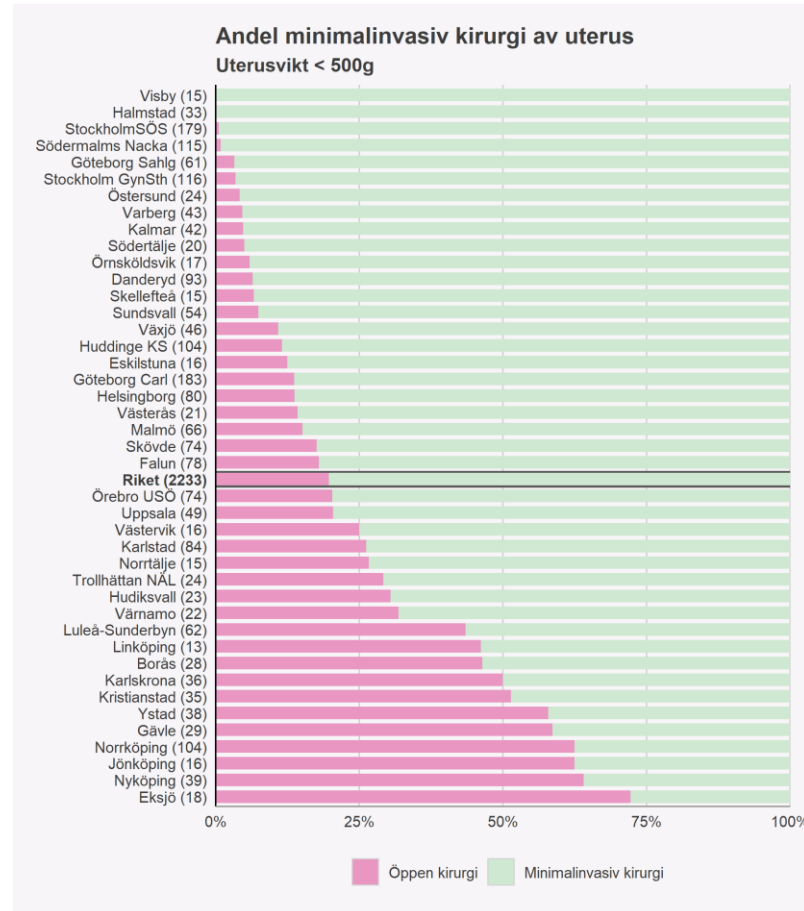
Andel minimalinvasiv hysterektomi

Målnivå enligt Socialstyrelsen: 70%

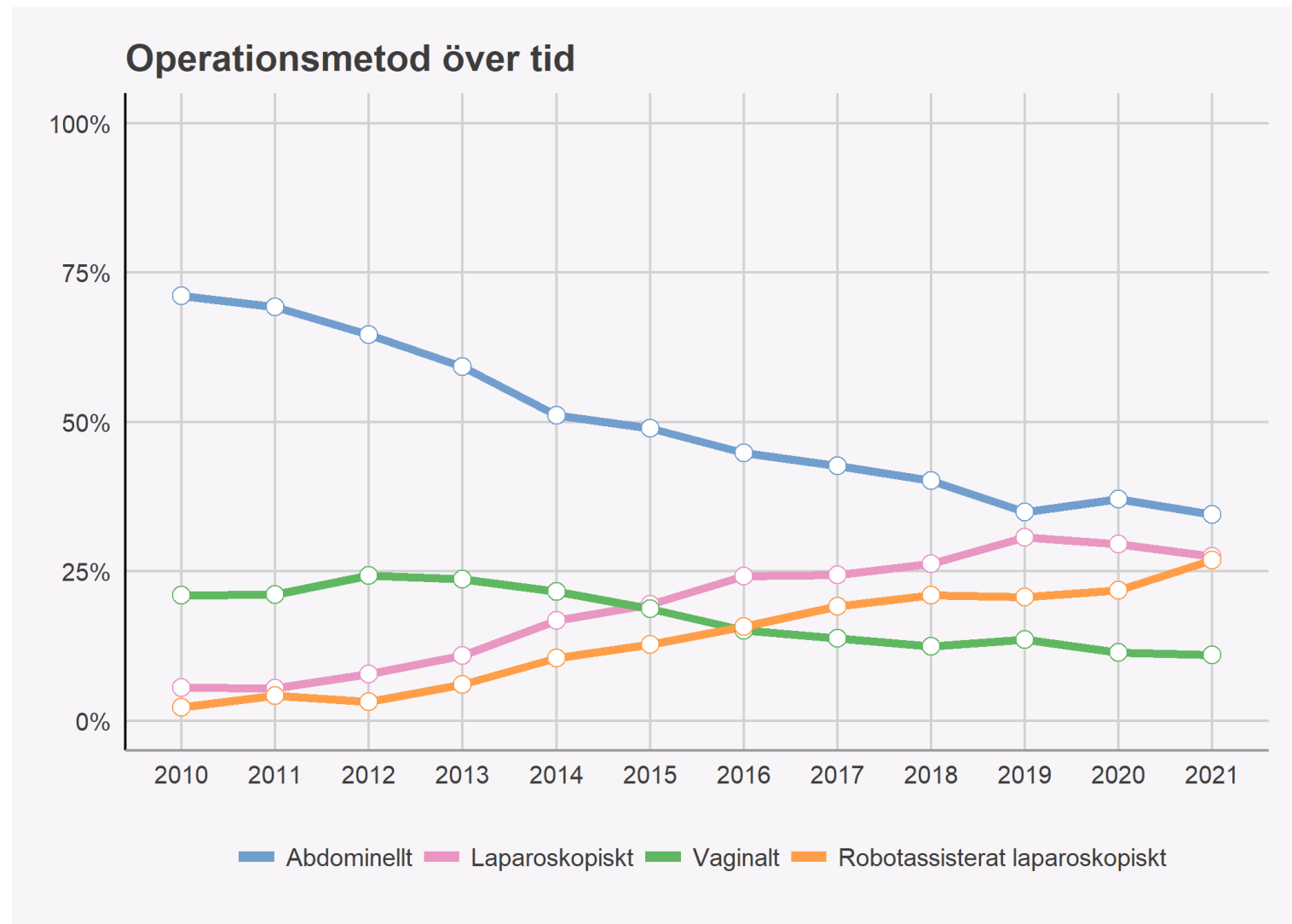
De minimalinvasiva teknikerna är ojämnt fördelade över riket

Andelen minimalinvasiv hysterektomi borde kunna öka vid uterusvikt mindre än 500 g

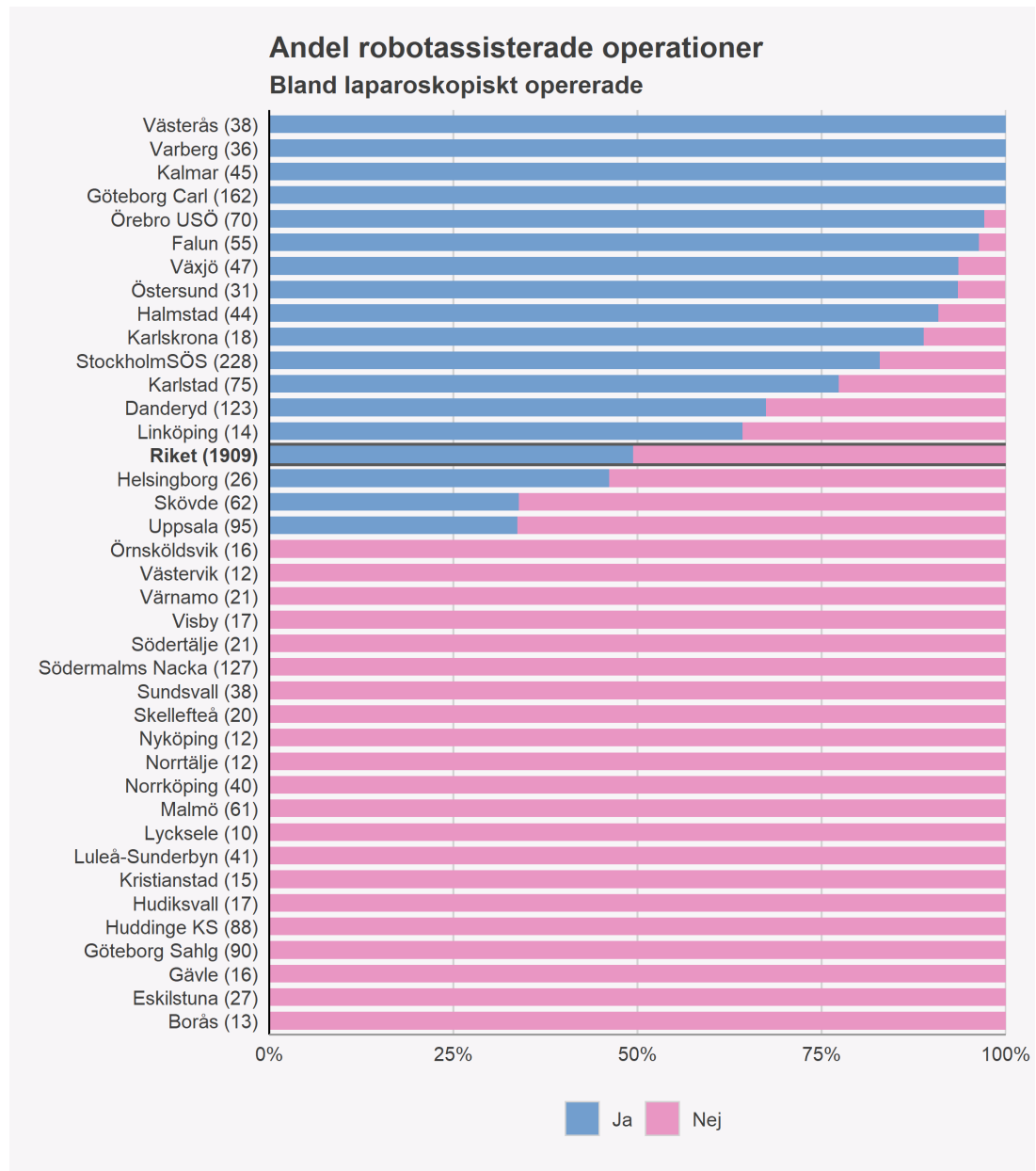

Hysterektomitekniker i Sverige 2010-2021

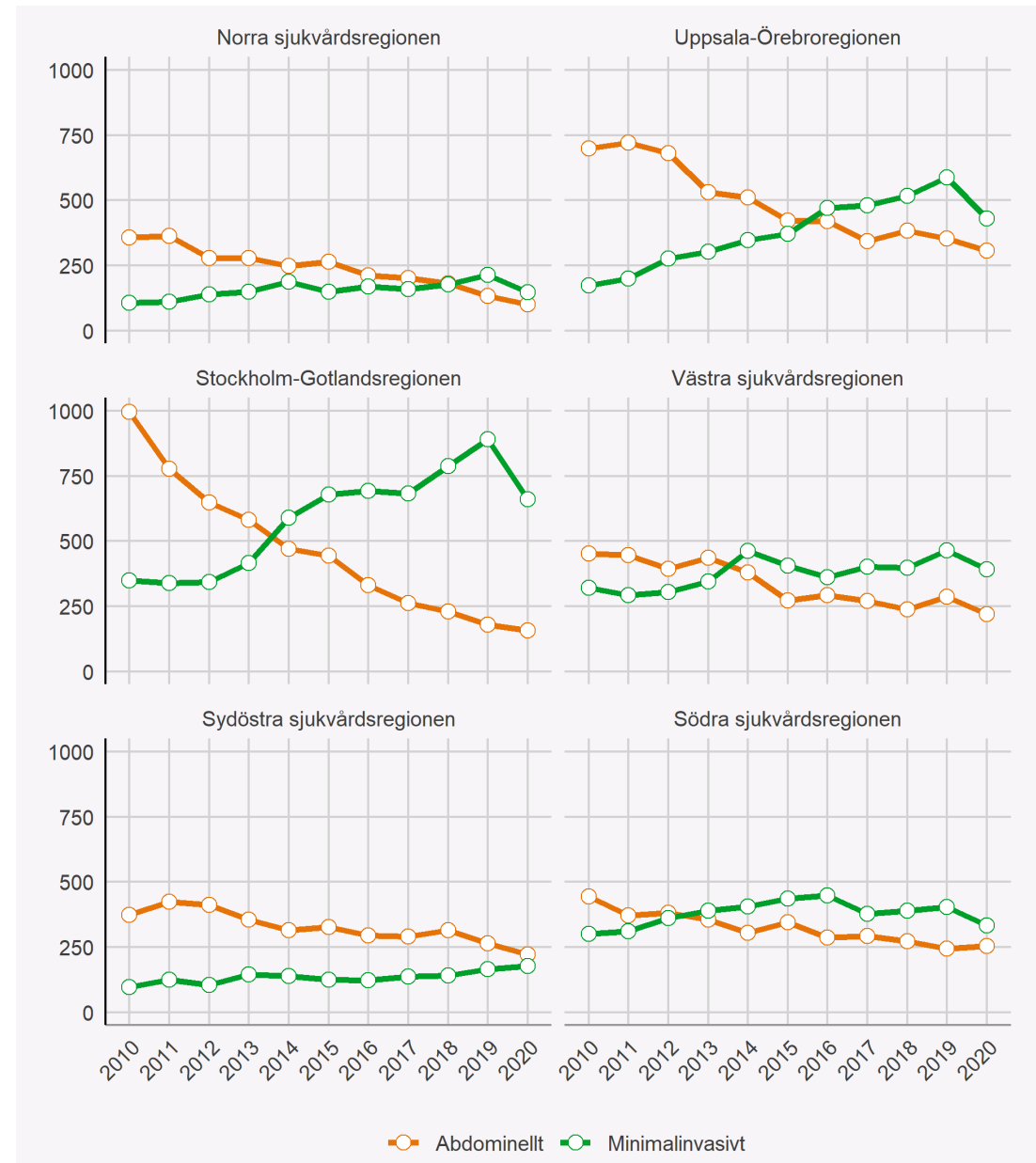

Andel laparoskopiska hysterektomier med eller utan robotassistans

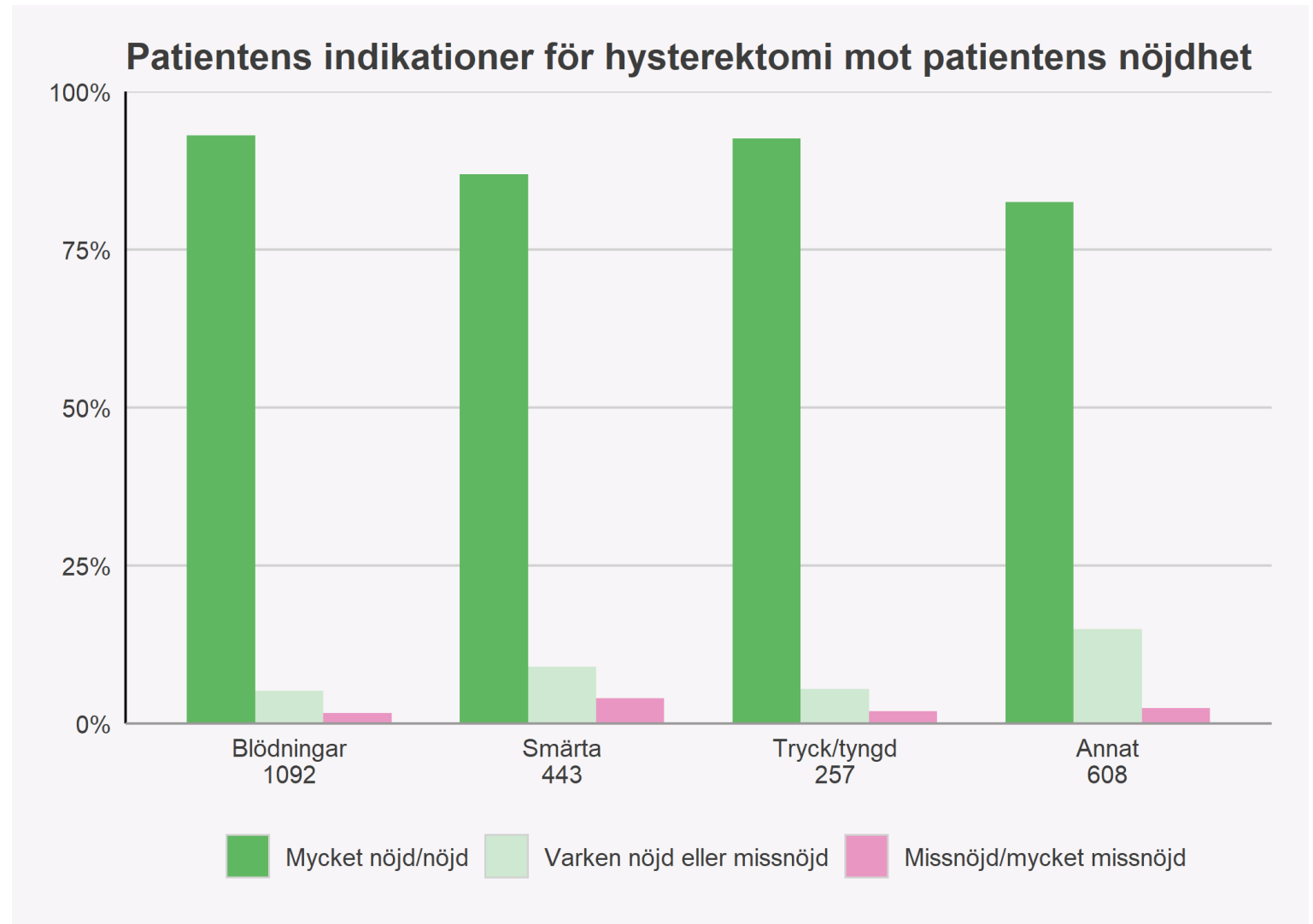
2021: 40%
2020: 33 %

Abdominell respektive minimalinvasiv hysterektomi per sjukvårdsregion 2010-2020

Kvinnorna är
nöjda

FRÅGOR?